

16. møde

Onsdag den 29. juni 1988 kl. 13.00

Dagsorden:

1) *Eventuelt: Anden behandling af lovforslag nr. L 27:*

Forslag til lov om refinansiering af realkreditlån m.v. i landbrugsejendomme.
Af landbrugsministeren (Tørnæs).

2) *Eventuelt: Anden behandling af lovforslag nr. L 28:*

Forslag til lov om ændring af lov om et finansieringsinstitut for landbrug m.v.
Af landbrugsministeren (Tørnæs).

3) *Eventuelt: Anden behandling af lovforslag nr. L 29:*

Forslag til lov om ændring af lov om realkreditinstitutter og lov om indeksregulerede realkreditlån. (Refinansiering af realkreditlån m.v. i landbrugsejendomme).

Af boligministeren (Agnete Laustsen).

4) *Eventuelt: Anden behandling af lovforslag nr. L 30:*

Forslag til lov om ændring af forskellige skattelove. (Refinansieringsordningen for landbruget).

Af skatteministeren (Fogh Rasmussen).

5) *Eventuelt: Fortsættelse af anden (sidste) behandling af beslutningsforslag nr. B 7:*

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af lov om afgifter af renter af forbrugslån.

Af Stavad (S) og Bollmann (CD) m.fl.

Samtykke til behandling:

Formanden:

De under punkterne 1-5 på dagsordenen opførte sager kan kun med Tingets samtykke behandles i dette møde, men hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg Tingets samtykke som givet. (Ophold). Det er givet.

Man gik da til:

1) *Anden behandling af lovforslag nr. L 27:*

Forslag til lov om refinansiering af realkreditlån m.v. i landbrugsejendomme.

Af landbrugsministeren (Tørnæs).

(Fremsat 10/6 88. Første behandling 14/6 88. Betænkning 28/6 88).

Der var stillet 19 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 2-4 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

2) *Anden behandling af lovforslag nr. L 28:*

Forslag til lov om ændring af lov om et finansieringsinstitut for landbrug m.v.

Af landbrugsministeren (Tørnæs).

(Fremsat 10/6 88. Første behandling 14/6 88. Betænkning 28/6 88).

Der var stillet 9 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

3) *Anden behandling af lovforslag nr. L 29:*

Forslag til lov om ændring af lov om realkreditinstitutter og lov om indeksregulerede realkreditlån. (Refinansiering af realkreditlån m.v. i landbrugsejendomme).

Af boligministeren (Agnete Laustsen).

(Fremsat 10/6 88. Første behandling 14/6 88. Betænkning 28/6 88).

Der var stillet 21 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

4) Anden behandling af lovforslag nr. L 30:

Forslag til lov om ændring af forskellige skattelove. (Refinansieringsordningen for landbruget).

Af skatteministeren (Fogh Rasmussen).

(Fremsat 10/6 88. Første behandling 14/6 88. Betænkning 28/6 88).

Der var stillet 5 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Forhandling

Stavad (S):

Under valgkampen op til folketingsvalget indgik specielt to befolkningsgrupper med særlige problemer i debatten. Den ene gruppe var landbruget med dets gældsproblemer. Den anden gruppe var de arbejdsløse med spørgsmålet om deres fortsatte mulighed for fast tilknytning til arbejdsmarkedet.

For Socialdemokratiet var det vigtigt, at vi tog begge gruppers problemer alvorligt. Det var vigtigt for os, at et erhverv, der leverer et meget betydeligt bidrag til dansk samfundsøkonomi, har vilkår, som det fortsat kan producere på baggrund af.

Det var også vigtigt for Socialdemokratiet, at de mange mennesker, der uden egen skyld er bragt i en arbejdsløshedssituation, ikke tvinges ud af arbejdsmarkedet og kastes over i bi-standssystemet.

Derfor lovede Socialdemokratiet under valgkampen, at vi, når valget var overstået og Folketinget blev samlet, ville finde anstændige løsninger både på landbrugets problemer og på problemerne for de arbejdsløse, som står med en utrolig usikker fremtid og med risiko for at falde ud af arbejdsmarkedet, når lovgivningen løber ud ved udgangen af 1988.

Men da regeringen havde fået sig solidt placeret på taburetterne, måtte vi desværre konstatere, at det, der interesserede regeringen, alene var den ene gruppes problemer, nemlig landbrugets. Det skal regeringen dog ikke have utak

for, men vi måtte altså desværre konstatere, at den anden gruppe, de ledige, med deres risiko tilsyneladende ikke på nogen måde bekymrede regeringen. Regeringen havde intet svar, havde intet udspil. Vi har fået en redegørelse fra arbejdsministeren, som ikke lover de arbejdsløse nogen løsning på deres problem.

Derfor var det for os en selvfølge og i overensstemmelse med, hvad vi har sagt før valget, under valgkampen og efter valget, både under regeringsdrøftelserne, og da vi på et senere tidspunkt blev indbudt til forhandlinger i Statsministeriet, at sige til regeringen: Socialdemokratiet er parat til at løse landbrugets problemer, men Socialdemokratiet forventer også, at regeringen til gengæld vil være imødekommende og være med til at løse de arbejdsløses problemer.

Derfor blev det disse to hovedemner, der kom til at optage forhandlingerne i Statsministeriet.

Derudover var der, skal vi sige et lille hængeparti med hensyn til forbrugsrenteafgiften, hvor der var en tidligere aftale med regeringen, som ikke havde fundet sin endelige løsning. Det er lidt svært at indgå en ny aftale med en regering, der ikke har levet op til en gammel aftale. Noget lignende var i øvrigt også tilfældet med hensyn til de langtidsledige, hvis problemer vi også har en fælles erklæring om skal løses.

Undervejs i forhandlingerne viste regeringen også vilje til at diskutere alle tre emner, ligesom vi oplevede en vis imødekommenhed blandt regeringsrepræsentanterne. Desværre kunne vi konstatere, at denne imødekommenhed først og fremmest bestod af ord, og at den ligesom ophørte, da ordene skulle udmøntes i en bindende tekst.

Derfor sluttede forhandlingerne med, at Socialdemokratiet gav regeringen vores sidste tilbud, hvor vi alene stillede krav om, at vi fik en sikring af de arbejdsløses forhold i hvert fald 1989 ud, så Folketinget fik tid til og mulighed for at gennemføre en mere langsigtet løsning for de arbejdsløse uden et voldsomt tidspres.

Derudover sagde vi til regeringen, at vi, hvis vi kan få denne sammenhæng, også er parate til at gennemføre en løsning på landbrugets problemer, som imødekommer regeringen på det punkt, hvor Socialdemokratiet hele tiden under valgkampen og under regeringsforhandlin-

[Stavad]

gerne har udtrykt afstandtagen eller i hvert fald meget stærk skepsis, nemlig hvad angår de såkaldte grønne obligationer.

Vi gik så vidt, at vi tilbød regeringen at støtte alt det, regeringen havde lovet landbruget under valgkampen, hvis vi kunne få en samlet landbrugsløsning. Alt det, som landbrugsministeren og statsministeren på et fælles pressemøde op til valgkampen meddelte landbruget var regeringens løsning på landbrugets problemer, gav Socialdemokratiet regeringen en accept til at gennemføre.

I mellemtiden var der kommet nye grupper ind, som regeringen mente burde hjælpes, og da vi ikke var uenige med regeringen deri, gav vi den et alternativt tilbud om også at bringe disse nye grupper ind, dog således, at vi stadig væk sagde, at vi ikke ville udvide rammen for de dyre grønne obligationer – dyre for statskassen, til meget lidt hjælp for landmanden og omfattet af Nationalbankens kraftigste advarsel til Folketinget – vi sagde, at puljen skal spredes ud med et lidt tyndere lag til en lidt større gruppe af landmænd.

Endelig ønskede vi en udmøntning af den aftale, vi allerede har med regeringen om forbrugsrenteafgiften.

Desværre må vi sige, at regeringen ikke viste nogen form for imødekommenhed. Jeg er ikke sikker på, at det er udtryk for uvilje fra regeringens side. Jeg tror snarere, det er udtryk for, at der er så lille bevægelighed internt i regeringen, at den ikke så sig i stand til at holde sammen samtidig med, at man forhandlede.

Vi har nærmest oplevet det, som om vi har forhandlet med en regering, der sad med et solidt parlamentarisk grundlag, og som ikke havde behov for at indgå aftaler med andre partier, men gerne ville lytte til andre partiers synspunkter og derefter gennemføre det, man havde flertal for. Men sådan forholder det sig jo desværre ikke for regeringen, og derfor befinder vi os i øjeblikket i en fuldstændig uafklaret situation med en regering, der hverken har tilstrækkelig forhandlingsvilje eller har spillerum internt til at imødekomme sine forhandlingspartnere.

De ændringsforslag, Socialdemokratiet har stillet til andenbehandlingen, er et forsøg på at løse de tre selvstændige problemer. I dag står vi med problemerne for landbruget. I Folketingets Arbejdsmarkedsudvalg ligger der et be-

slutningsforslag, som vi forventer at der afgives betænkning over i løbet af dagen, og som vi håber vedtages af et flertal, inden Folketinget tager hjem. Og senere på dagen får vi klaret spørgsmålet om forbrugsrenteafgiften – ikke med, men uden regeringens velvilje.

Regeringen står som sagt med en meget uklar situation. Som jeg ser det, har den tre muligheder: Den kan vælge at sige, at der ikke kan vedtages noget, den er tilfreds med. Den kan forhindre os andre i at komme igennem med en løsning. Regeringen kan altså stemme negativt ved at stemme et flertal sammen med regeringen ned og dermed forhindre en løsning både for landbruget og for de ledige. Heldigvis er det lykkedes os at bringe os i en sådan situation med hensyn til forbrugsrenteafgiften, at regeringen ikke kan forhindre en løsning på dette punkt. Det er regeringens ene mulighed.

Den næste mulighed er at acceptere de saglige ændringsforslag, som Socialdemokratiet har stillet til løsning af landbrugsproblemerne, nemlig ændringsforslag, der betyder, at landbruget får en gældssaneringsordning i overensstemmelse med det, regeringen har tilbudt og foreslået i lovsform, at landbruget får en terminshenstand, og at landbruget får en refinansiering med jordbrugslån og med udlands-lån, men uden de dyre grønne obligationer, uden det element, som hjælper landmanden mindst, og som koster samfundet mest, og som Nationalbanken advarer imod. Det er regeringens anden mulighed.

Regeringens tredje mulighed er at acceptere det tilbud, der blev givet fra Socialdemokratiets sideovre i Statsministeriet natten mellem torsdag og fredag i sidste uge. Dette tilbud vedstår Socialdemokratiet. Hvis regeringen er parat til at indgå en samlet aftale på det grundlag, kan regeringen meddele Socialdemokratiet det, og derefter kan vi få en anstændig afslutning på denne folketingssamling og få vedtaget en lovgivning, som vi kan være bekendt, både når det gælder de langtidslidende, og når det gælder landbruget.

Jeg vil gerne slutte med et par bemærkninger om ændringsforslagene. Først regeringens ændringsforslag, som betyder, at man vil erstatte de såkaldte grønne obligationer med noget, der vist efterhånden er blevet døbt de »lysegrønne« obligationer. Dem må Socialdemokratiet stemme imod. Jeg mener i øvrigt, det er forkert at

[Stavad]

kalde dem »lysegrønne«, for landbrugsministeren har efter at have indhentet dokumentation fra Nationalbanken over for udvalget oplyst, at de nye lån, som man vil erstatte de grønne obligationer med, er mere omkostningskrævende for statskassen end de gamle grønne obligationer. Så hvis man skal tale om farvenuancer her, kan det ikke være lysegrønne, men mørkegrønne obligationer, der er tale om.

Derfor må vi selvfølgelig stemme imod disse forslag. De samme principielle indvendinger, som vi havde imod det oprindelige forslag med hensyn til grønne obligationer, har vi imod regeringens ændringsforslag.

Hvad angår SF's ændringsforslag, beklager jeg, at de kolliderer med de ændringsforslag, som Socialdemokratiet har stillet, for SF's forslag går ud på at opdele lovforslaget og alene gennemføre en gældssanering og terminshenstand nu og først refinansiering senere, og det mener vi ville være en god idé, men da vi har forstået på regeringen og på landbruget, at det er magtpåliggende, at vi får disse to elementer sammen med refinansieringen, har vi sagt, at vi er parate til at se det i sammenhæng. Men havde der ikke været disse kollisioner rent lovteknisk mellem SF's ændringsforslag og de socialdemokratiske ændringsforslag, ville vi have kunnet støtte dem, og det kan være, at vi bliver nødt til at vende tilbage til dem mellem anden og tredje behandling.

Endelig skal jeg sige, at Socialdemokratiet vil stemme imod Fremskridtspartiets ændringsforslag under ét.

Rønholt (KF):

Da vor ordfører i denne sag, hr. Grove, ikke kan være til stede, skal jeg på Det Konservative Folkepartis vegne fremføre følgende:

Vi skal helt tilbage til miljødebatten om landbruget for at finde en sag, der fik så megen omtale i pressen; landbruget og landmændene bruges igen i et politisk spil.

Nu siger hr. Stavad, at situationen er uafklaret, og at regeringen kan vælge mellem tre muligheder. Lad mig først sige, at den er uafklaret ikke mindst på grund af Socialdemokratiets medvirken: Regeringen kunne vælge at lade et flertal uden om regeringen forhindre en anden løsning. Man kan også vende det om og spørge: Er det ikke det, Socialdemokratiet i øjeblikket forhindrer et flertal med regeringen i at gennemføre? Det er lige så logisk.

Den anden mulighed er at lave den skitserede løsning, hvor man også laver refinansiering uden grønne obligationer. Regeringen har hele tiden ment, at der skal være en vifte af tilbud til landmændene. Jeg kender godt Socialdemokratiets begrundelse: at det er mest til gavn for landmænd med skatteevne eller med kommende skatteevne. Jamen er det, hele øvelsen går ud på, ikke netop at skabe skatteevne?

Den tredje løsning var den, som hr. Stavad nævnte: at der kunne blive forlig, hvis man fulgte Socialdemokratiets tanker og krav. Jamen også den kan vendes om: Hvis Socialdemokratiet vil indgå aftale med regeringen på grundlag af de af regeringen fremsatte forslag, kan der også blive forlig.

Før og under valget tilbød alle politiske partier hjælp til kriseramte landmænd. Efter valget ser meldingerne noget anderledes ud. Især Socialdemokratiets adfærd vækker undren. Før valget sagde man ja til hjælp; man sagde ja til en gældssanering og til en henstandsordning, men ikke til noget med refinansiering. Under regeringsforhandlingerne – på et meget tidligt tidspunkt godt nok – sagde man ja til grønne obligationer mod visse indrømmelser over for langtidsledige, men ikke flere krav. Jeg henviser til hr. Bjørn Wesths udtalelser til Børsen den 19. maj 1988. De krav, hr. Bjørn Westh den dag fremførte, er imødekømt, men efter KVR-regeringens dannelse sagde man igen nej til refinansiering, og man sagde nej til grønne obligationer. Og på det seneste ser vi nu Socialdemokratiets betækningsbidrag, hvor man igen er på banen med at acceptere en refinansieringsordning, godt nok kun på grundlag af jordbrugslån.

Jeg må fortolke en eventuel afstemning om det af Socialdemokratiet stillede ændringsforslag således, at det ikke alene betyder, at de grønne obligationer glider ud – det har regeringen taget højde for gennem et ændringsforslag – men også betyder, at rammen på de 23 mia. kr. bliver reduceret med 11,5 mia. kr., og at refinansiering ud over 45 pct. gæld bortfalder. Jeg vil gerne spørge Socialdemokratiet, om det er en rigtig fortolkning, og i bekræftende fald, om det er gennemtænkt.

Man stiller også ændringsforslag om, at der kun under visse omstændigheder skal være adgang til refinansiering, nemlig besiddelse af et større antal husdyr. Kan det være rigtigt, at

[Rønholt]

man nu igen vil udelukke nogle og fremhæve andre? De er dog alle producenter – også plantevlere skaber vækst for og valutaindtjening til samfundet.

Princippet om et differentieret afdragsbidrag afhængigt af gældsprocenten vil vi gerne se på under et eventuelt fornyet udvalgs møde, og jeg skal på den baggrund anmode om, at lovforslaget sendes tilbage til fornyet udvalgsbehandling inden tredje behandling.

Vor stilling må derfor være, at vi undlader at stemme til Socialdemokratiets ændringsforslag til § 6 og stemmer imod de øvrige af Socialdemokratiet stillede ændringsforslag.

Men jeg har lyst til at fremhæve, at det må give Socialdemokratiet anledning til mange samvittighedskvaler. Jeg tror, mange landmænd havde forventet, at Socialdemokratiet ville medvirke til en totalløsning med alle tre elementer.

Regeringen har strakt sig langt for at imødekomme Socialdemokratiet, også selv om der ikke var logik i, at man sammenblandede flere temaer.

Fremskridtspartiets ændringsforslag går vi imod, og det gør vi, fordi Det Konservative Folkeparti respekterer det realrenteafgiftsforlig, der er indgået med Socialdemokratiet. Det er også derfor, at regeringen har foreslået nye lånetyper, men jeg kan forstå på Fremskridtspartiet, at man snyder uhyre meget mellem, om staten på det statsfinansielle område får et provenutab på grund af manglende realrenteafgift eller en forringet forrentning af de offentlige midler, der sættes ind. For mig er det ulogisk og inkonsekvent; det er i begge tilfælde en form for tilskud. Vi ønsker heller ikke at sammenblende Bernstein 2-rapportens eventuelle konklusioner allerede på nuværende tidspunkt. Lad mig sige til Fremskridtspartiet, at det har alle tiders chance endnu for at indfri sine valglofter ved at støtte regeringsforslagene.

Socialistisk Folkeparti har stillet ændringsforslag, som deler lovforslaget i to halvdele, hvor man gerne vil være med til henstandsordninger og gældssanering, men ikke vil være med til refinansiering på nuværende tidspunkt.

Regeringen mener, at en refinansiering er vigtig på nuværende tidspunkt, og jeg vil foreslå, at SF nu, da man tilsyneladende har fået mere appetit på de nye lysegrønne lånetyper, tager dette tema op i udvalget, for jeg kan for-

stå, at SF måske slet ikke er så langt fra regeringens forslag, som man tidligere har været. Jeg skal undlade at stille spørgsmål om baggrunden for SF's nye imødekommenhed; foreløbig har vi ingen grund til ikke at modtage det positivt.

Jeg vil altså henstille, at sagen går til nye forhandlinger i udvalget.

(Kort bemærkning).

Stavad (S):

Jeg tror, at hr. Rønholt havde skrevet sin tale, inden han havde hørt min, og derfor skal jeg da have hr. Rønholt undskyldt, at den ikke ganske svarede til de meldinger, jeg kom med. Det tror jeg ikke er udtryk for, at hr. Rønholt ikke har lyttet efter meldingen fra den socialdemokratiske folketingsgruppe.

Men for klarheds skyld vil jeg gerne præcisere, at Socialdemokratiet fortsat fuldt og helt står ved de løfter, vi har givet dansk landbrug såvel under valgkampen som under de regeringsdrøftelser, der har været, hvem end forhandlingslederen har været. Det står klart.

Men det står også klart, at det af Socialdemokratiet i hele det forløb har været udtalt utvetydigt, at en betingelse for at acceptere grønne obligationer i den ene eller i den anden afskygning for os er, at vi får en løsning på et lige så påtrængende problem for de ledige og deres mulighed for tilknytning til arbejdsmarkedet.

Må jeg herudover sige til hr. Rønholt, at det socialdemokratiske ændringsforslag ikke rummer nogen begrænsninger ud over, at vi tager de grønne obligationer ud. Tværtimod kan man sige, at vi udvider de øvrige elementer i og med, at vi giver adgang til at belåne op til 50 pct. med jordbrugslån og med udlandslån, og at Socialdemokratiet støtter de forbedringer, der går ud på, at landmanden kan optage udlandslån, ved at støtte regeringens ændringsforslag, der betyder, at puljen for udlandslån udvides. Derfor mener jeg efter disse bemærkninger, at hr. Rønholts kritiske bemærkninger over for Socialdemokratiet må bortfalde.

Gade (SF):

Denne debat bliver jo ført i en lidt speciel politisk situation. Det nye Folketing har været samlet i snart mange dage, og at folk uden for disse mure opfatter det som både kaos og uværdigt, er der vist ingen tvivl om – heller ikke for os, der sidder herinde.

[Gade]

Jeg synes, det er på tide, at Folketinget tager sig sammen og får afsluttet de sager, der ligger på Folketingets bord. Man kan sige det med andre ord: Vi kan ikke være det bekendt. Man kan også sige det på en anden måde: For hver dag der forløber på denne måde med forhandlinger og taktisk spil, producerer vi en lang række vælgere, som siger, at det er ligegyldigt, og at der ingen grund er til at tro på dette hus. Det burde være noget, der fik os alle sammen til at sige, at det, vi beskæftiger os med, måske er lidt mere alvorligt.

Vi har en regering, som ikke har forstået, at den er en mindretalsregering, og at den må give sig. En svag regering er ikke vores livret. Tværtimod. Vi mener også, forløbet har vist, at det er en helt forkert regering, og det, der står i fokus i denne debat, landbruget, viser, at den er strikket sådan sammen, at den har usædvanlig vanskeligt ved at tage nogen som helst beslutninger.

Hvis vi skal øge tilliden til folkestyret, må vi altså forstå, at vi snart skal have dette her afsluttet på fornuftig vis. Jeg tror også, det er uforståeligt uden for dette hus, at Folketinget ikke tager sig sammen til at lave en løsning for de langtidslidende. Det virker urimeligt, og det er uforståeligt; derfor må regeringen give sig.

Dernæst vil jeg vende mig til det, debatten handler om, nemlig landbruget. Jeg er i den specielle situation, at jeg skal holde næsten den samme tale som ved første behandling, skønt det er ganske mange dage siden. Der har været mange forhandlinger, og der har været sagt forfærdelig meget siden. Med den forberedelse, den tidligere regering lavede af dette sidstøjeblisksforslag, og i nogen grad på baggrund af de forhandlinger, vi har haft, har jeg forstået – vi har jo ikke været indblandet – at der er mange saglige argumenter, der taler for det, vi har sagt hele tiden, nemlig at sagen bør deles op i to dele: en afdeling nu, hvor vi ser på de helt akutte problemer, nemlig terminerne, og en gældssanerung, hvor der også laves akkorder, så kreditorerne kommer med til at betale løsningen af disse problemer, så vi ikke bare lader statskassen løse problemerne.

Debatten i Landbrugsudvalget har for mig understreget, at det vil være en saglig løsning. Jeg ved godt, at mange partier har sagt, at vi skal have refinansieringen med. Jeg ved også godt, at landbruget presser på, og det forstår jeg

sådan set også godt. Men den saglige løsning er jeg ikke i tvivl om er opdeling, hvor vi så siger, at det, vi skal diskutere, så snart vi mødes igen, er refinansiering kombineret med strukturudviklingen i landbruget samt nye ejerformer. Det er dér, de hører hjemme. Det er svært, tror jeg, sagligt for nogen overhovedet at argumentere imod det synspunkt, at refinansiering og nye ejerformer nødvendigvis må hænge sammen. Hvad er ellers meningen med nye ejerformer, hvis de ikke kombineres med den finansieringsmodel, som hører til? Jeg har på møder hørt konservative tale om aktieselskaber. Er det ikke også en finansieringsmodel? Jeg spørger bare. Det håber jeg ikke der er et flertal for i regeringen, men det har jeg da hørt. Jeg ved, at Fremskridtspartiet også rumler med den slags tanker. Er det ikke en finansieringsmodel? Jo, selvfølgelig er det det. Altså hører tingene sammen.

Vi tror, at forberedelsesgrundlaget er til, at man bør foretage denne adskillelse, og jeg kan nu forstå allerede på de meldinger, der er givet, at vores ændringsforslag, hvorefter forslaget deles op i to, ikke tegner til at kunne blive vedtaget ved denne andenbehandling, men så kunne det vel være det, der samlede huset ved tredjebehandlingen, plus nogle hensigtserklæringer om, hvad vi i øvrigt ville lave.

Det er vores ændringsforslag. Jeg skal kommentere ændringsforslagene fra andre partier til sidst.

Så gjorde hr. Rønholt nogle bemærkninger til SF om, at vi havde bevæget os og nu godt ville forhandle. Men SF er da ikke et parti, der ikke vil forhandle med en regering. Det er da helt misforstået, hr. Rønholt. Selvfølgelig er SF et parti, der vil forhandle med regeringen. Har vi nogen sinde udsendt en erklæring om, at vi ikke ville forhandle med regeringen? Næh, vi er ikke inviteret, og jeg vil sige til hr. Rønholt, at vi ikke kommer krybende på vore knæ. Folk ved jo, hvad vi mener. Vi har sagt det hele tiden. Vi har sagt, at vi vil være med til en politik på landbrugsområdet. Vi har også sagt, at opdelingen var det sagligt rigtigste. Og så har vi sagt, at dette er et spørgsmål om at se tingene i sammenhæng: ejerformer og finansiering. Så selvfølgelig vil SF forhandle. Det har vi altid villet. Ingen problemer med det! Der er en regering, der har syntes, det var sjovere – eller hvad det nu var – at forhandle med Fremskridtspartiet. Ja,

[Gade]

efter medierne og Fremskridtspartiets gruppeformands udtalelser at dømme har dele af regeringen oven i købet forhandlet med Fremskridtspartiet. Kun ét parti! Det er jo en nydannelse i dansk politisk, men all right, denne regering fører nogle nydannelser med sig.

Det, jeg sagde og vist hånede landbrugsministeren for, var: Hvorfor tør I ikke starte en jordbrugerfond? Hvorfor tør regeringen ikke sige: Vi godt tør opbygge en ny ejerform i dansk landbrug – et alternativ til det landbrug, som vi nu redder hvert fjerde år med nye støtteordninger – og lave en varig ordning som et tilbud til de landmænd, der vil gå ind i det. Det er en ordning, som landbrugsministeren kender, som regeringen kender, som Folketinget kender, for vi har fremsat den som forslag i Folketinget. Alle partier kender derfor vore synspunkter. De ved også, at for os er en refinansiering uløseligt knyttet sammen med nye ejerformer, og vi er så underligt indrettede, at vi tror på, at der i den danske befolkning og blandt landmænd er nogle, der tror på andelstanken. Jeg ved godt, at det kan være en helt uvant tanke for nogle, at andelstanken kunne gives nyt liv og måske give inspiration til folk, der vil i gang med selv at tage fat, folk, som altså ikke er født med en guldklump et vist sted og derfor ikke har nogen muligheder for at komme i gang med landbrug.

Det er altså afgørende for os, at en sådan ny ejerform bliver introduceret. Det, vi har regnet ud, er, at hvis man brugte de samme penge, som regeringen bruger på sin model, ville man kunne foretage et opkøb af 11.000 landbrug, og vi ville kunne vælge de mest forgældede ud, vi ville kunne vælge de rigtige ud, vi ville kunne prioritere den animalske produktion, og så kunne vi redde 11.000 landbrug, som derefter gik over til en ny ejerform uden spekulation, og som ikke skulle tømmes hvert 30. år på grund af generationsskifte, men hvor kapitalen blev i virksomheden, hvor man blev forpagter på egen gård med mulighed for arveret.

Det er vores ideelle model, og det er den, vi er interesserede i at få introduceret. Det er sådan en tankegang, der ligger os på sinde i landbrugspolitikken.

Vi spurgte i går landbrugsministeren i samrådet, om han var interesseret i, at der af de penge, der er sat af til de grønne obligationer, de lysegrønne obligationer, som nu er fremme på bordet, blev sat en pulje af, altså af de statsmid-

ler, der bliver brugt – sådan skal jeg udtrykke mig – til disse nye ejerformer, forpagtningslandbrug. Og man kunne måske udvide det til også at diskutere spørgsmålet om opkøb af jord i det hele taget.

Det var landbrugsministeren desværre i aftes utilbøjelig til at svare positivt på. Jeg håber, det er anderledes i dag, men det får vi jo at se i løbet af debatten.

Med den åbning, vi lavede i går ved det samrådsspørgsmål, ville vi undersøge, om regeringen var åben over for at sætte sådan en pulje af til nye ejerformer, som er uden spekulation, og som betyder, at man skal leve af sin produktion – en ejerform, som er åben for de unge, der kunne have lyst til at gå ind i erhvervet. Det spørgsmål gentager jeg gerne i dag.

Så vil jeg prøve at kommentere ændringsforslagene.

Hvad angår regeringens ændringsforslag, er det oplagt, at der ikke er den store forskel på de to obligationstyper med hensyn til, hvor meget det belaster staten, men det er oplagt, at det, som nu hedder en lysegrøn obligation, og som mest ligner et statslån – vi kunne også kalde det et statslån – i hvert fald er noget, vi har hørt om, og vi har også lagt øre til, når Husmandsforeningerne har sagt, at det var den måde, det skulle løses på. Og det, at man har lavet en anden vægtning mellem obligationer og jordbrugslån, kan vi jo ikke være negative over for; det er vi faktisk positive over for, og vi kan se, at regeringen bevæger sig.

Vi er stadig meget kritiske. Vi mener stadig, at man rammer for bredt. Vi mener ikke, at man har sikkerhed for, at de 12 mia. kr., der er sat af til jordbrugslån, faktisk bliver brugt til jordbrugslån, og derfor siger vi altså det om en pulje sat af til nye former.

Det var regeringens ændringsforslag, og dem vil vi ikke stemme for, som de foreligger. Dem må vi se på yderligere.

Socialdemokratiets ændringsforslag er vi enige i på en lang række punkter, men heller ikke dem vil vi stemme for, for, som jeg har argumenteret for det, tror jeg stadig, at den rigtigste, mest saglige løsning er en opdeling.

Fremskridtspartiets forslag vil vi stemme imod.

Så skal jeg til slut understrege, at det for SF på landbrugspolitikken område er afgørende, at disse obligationer ikke rammer så bredt, som

[Gade]

de gør nu; de skal ikke være til fordel for de mest velbjærgede. Man må have sikkerhed for, at fordelingen mellem jordbrugslån og andre lån er den rigtige, og at der bliver sat så mange penge af til en pulje til nye ejerformer, at man også kan hjælpe de landmænd, der er mest i klemme, de effektive, som regeringen ikke har med i sin model. De landbrug, som man regner med går konkurs, kunne købes op og forpagtes ud, sådan at produktionsapparatet kan fortsætte, og sådan at vi kan prioritere den animalske produktion.

Jeg venter spændt på, om ministeren i dag har en mere positiv melding på spørgsmålet om den type ejerform, end regeringen havde i aftes.

(Kort bemærkning).

Rønholt (KF):

Hr. Gade må have hørt forkert. Jeg har ikke på noget tidspunkt udtalt mig på en sådan måde, at han kunne opfatte det, som om jeg ikke ville forhandle med SF. Det har jeg ikke på noget tidspunkt sagt. Jeg sagde tværtimod, at det lyder spændende, når SF nu melder sig på banen og kommer med ideer og tanker, som ligger op ad regeringens forslag.

Hr. Gade fremfører stadig væk, at det må være rigtigt at dele lovforslaget i to dele og vente med en refinansiering, fordi vi jo på et senere tidspunkt skal snakke om nye ejerformer. Må jeg til det sige, at det jo ikke er nogen hindring for skabelse af nye brug med anderledes ejerforhold, at ejendommen er bedre finansieret. Tværtimod var det måske en fordel.

Vi er meget fordomsfri, når vi skal snakke ejerformer, og det er rigtigt, at vi ikke har noget imod at indføre specielle landbrugsaktieselskaber. Vi har i princippet heller ikke noget imod, at folk opretter andelsbrug. Vi mener blot stadig væk, at selvejet er det bærende. Vi har jo allerede favoriseret andelsbrugene gennem lån til yngre landmænd, idet nu op til fem kan få et lån til etablering.

I øvrigt er det min erfaring, også pr. observation, at den slags ejerformer, andelsbrug eller gruppelandbrug, sikkert er udmærket i en overskudssituation, men jeg vil gerne se eksempler på, at man også kan blive enig om at dele underskuddet.

Landbrugsudvalget har jo været på besigtigelsestur, og ved samtaler blev det klart, at det var det, der var problemet rundt omkring, at

man skulle fordele underskuddet. Derfor: Lad bare folk prøve sådanne løsninger, men det skal da være uden specielle statsfinansielle bidrag!

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Jeg vil kun sige til hr. Rønholt, der sagde, at SF har meldt sig på banen: SF har været på banen hele tiden.

Sønderby (V):

Jeg vil til indledning godt komme med et par bemærkninger til hr. Gade. Det er da rigtigt, at hr. Gade har været på banen hele tiden, og jeg synes også, at han har ret, når han siger, at nu må Folketinget tage sig sammen, og at tilliden til folkestyret nu er spændt til bristepunktet. Det tror jeg vi alle sammen er enige i, og jeg synes, de ting, der har været sagt indtil nu, måske også kan få Folketinget i arbejdstøjet her i de sidste dage, så at vi får lavet noget.

Men så sagde hr. Gade, at der alligevel var en sammenkædning. Ved førstebehandlingen sagde han, at der var nogle andre ting, der skulle løses også, men primært skulle man snakke om landbrugets problemer.

Ved førstebehandlingen udtrykte jeg på Venstres vegne ønsket om, at vi nu kunne gå i gang med udvalgsarbejdet med de fire forslag, som vi behandler samlet her, og vise Folketingets forståelse for den landbefolkning, som sidder og venter på, at vi skal få folkestyret til at fungere. Vi skal ikke bruge landbruget som gidsel, og det er egentlig det, vi måske har følt lidt at nogle har gjort, for vi kan ikke klage over manglende forståelse. Vi var vel helt oppe på 25 medlemmer til mødet i Landbrugsudvalget i går, og alle har prøvet at følge med i, hvad der sker. Men der er megen teknik i disse lovforslag, og derfor har vi også haft mange møder og stillet mange spørgsmål i udvalget. Jeg synes, vi her også bør rose Landbrugsministeriet og dets folk for, at de omgående har kunnet svare, og landbrugsministeren for, at han er kommet i samråd, så vi har kunnet prøve at få undersøgt alle de ting, der foreligger.

Vi har, som jeg sagde ved førstebehandlingen, behov for at få sendt et signal ud, inden vi nu rejser hjem, men ikke kun det, vi må også vedtage de lovforslag, der ligger her, således at de, der slider derude, nu kan få en meddelelse

[Sønderby]

om, at vi er indstillet på ikke at lave en ambulancetjeneste, men en langsigtet løsning på landbrugets problemer, som jo på nogle områder er skabt af Folketinget, og at vi påskønner den indsats, som bliver gjort ude i de forskellige hjem både for at skaffe en valutaindtægt, som landet har behov for, og også – det kan så være til hr. Stavad – for at undgå, at vi får flere langtidsledige. Hr. Stavad brugte efter min opfattelse lidt for meget af sin tid på at snakke om de langtidsledige. Vel, det er et problem, og arbejdsministeren har jo også givet en redegørelse her i salen, som har været drøftet en hel dag.

Men hr. Stavad brugte altså megen tid på de langtidsledige, og hvis nu hr. Stavad ikke vil være med til at løse landbrugets problemer, får han jo endnu flere langtidsledige. Jeg synes nok, at der kan være en sammenhæng, men sammenkædningen er nok lidt forkert. Vi forsøger ved disse ting at holde en produktion i gang i landbruget, for at landmanden kan tjene nogle penge og betale nogle skatter – det kan være til hr. Glistrup, der ikke synes, at skatteyderne skal betale dette her. Men det er jo, for at landbruget kan få indtægter og komme til at betale skatter. Mange af de landmænd, vi snakker om her, har jo en væsentlig lavere indtægt end de langtidsledige, som hr. Stavad taler om. Det er ikke, fordi jeg misunder de langtidsledige, men jeg synes, man burde kigge lidt på, hvad indtægterne er i det landbrug, som vi snakker om.

Regeringen lagde fire lovforslag på bordet, og de var, som jeg siger, ikke udtryk for en ambulancetjeneste, men for en samlet løsning på de økonomiske problemer. Det var ikke en samlet løsning på landbrugets problemer, for ministeren sagde jo ved fremsættelsen, at der kommer en debat til efteråret om strukturen, og derfor er der altså tale om en todeling.

Nu vil man ændre den deling, idet man siger: Vi vil kun gennemføre en refinansiering og terminsudskydelser, så må alt det andet vente. Det er vi fra Venstres side meget betænkelige ved, og derfor må vi afvise SF's forslag om at dele lovforslaget, så vi kun får gældssanering og terminsudskydelser nu. Vi synes ikke, SF har ret, når man i sit betækningsbidrag siger, at det hele ikke er gennemarbejdet nok.

Vi må også afvise Socialdemokratiets ændringsforslag. Jeg vil dog sige, at der er et par enkelte, vi godt vil kigge på, og det er nr. 16 og

17 om afdragsbidragene. Der er nogle spændende ting i de to ændringsforslag, som vi vel kan kigge på mellem anden og tredje behandling, for vi ønsker også fra Venstres side at få de fire lovforslag i udvalget igen. Men vi vil ikke være med til en enhedsprioritering, og derfor må vi afvise forslaget om det.

Vi vil undlade at stemme til ændringsforslag nr. 6, og det er der den forklaring på, at det er en del af et forlig. Men så forventer vi også, at et flertal i Folketinget vil stemme for ændringsforslag nr. 7, som er landbrugsministerens forslag til noget andet i stedet for de grønne obligationer. Om hr. Stavad kalder dem mørkegrønne eller lysegrønne, er for mig underordnet. Det primære er, at de bliver vedtaget, og det håber vi at et flertal her i Folketinget vil være med til. Ellers får vi jo kun en refinansiering ned til 50 pct., og så er det kun en ambulancetjeneste, hr. Stavad.

Fremskridtspartiet har stillet en række ændringsforslag, men vi kan ikke støtte nogen af dem. Der har som med alle andre partier også været forhandlinger med Fremskridtspartiet. Hvis man kigger på Fremskridtspartiets betækningsbidrag, synes jeg nok, det kan være meget svært at få tingene til at hænge sammen, idet Fremskridtspartiet henviser til, at man nu lægger betydelige byrder på skatteyderne.

Jamen det, som forslagene skal medvirke til, er netop at gøre landmændene til nogle, der også tjener penge og dermed også bliver skatteydere.

Det er rigtigt, at Folketinget har været med til at lægge byrder på landbruget. Når man hører hr. Gades meget positive tale om landbruget, der også indeholdt nogle nye tanker om ejerformer osv., glemmer man, at samme SF gentagne gange på miljøområdet har trukket den ene restriktion efter den anden ned over landbruget. Det synes jeg egentlig hr. Gade skulle tænke på.

Det, vi vil med de forslag, der foreligger, er at gøre landbruget til et levedygtigt erhverv, som kan klare sig selv.

Så skriver Fremskridtspartiet også, at belønningen for den landmand, der indlader sig på regeringsprojektet, er, at han kan knokle yderligere i nogle år og så give op. Det er altså en skrap kop te i betragtning af, at det er nogle forslag, hvis intentioner et stort flertal i Folketinget er enig om, mens der kan være nogle ting i indholdet, man ikke er enig om.

[Sønderby]

Både Landboforeningerne og Husmandsforeningerne har dog trods alt peget på lignende løsninger, og derfor beklager jeg, at der i betænkningensbidraget skal stå sådan noget.

Vi har fra Venstres side sagt, at selvfølgelig kan dette ikke stå alene. Vi vil også tage fat på landbrugsloven, og vi vil kigge på det, som hr. Gade på udmærket måde pegede på: ejerformerne. Det står der også i landbrugsministerens fremsættelsestale.

Vi har fra Venstres side ingen aversioner imod at diskutere andelsbrug, tværtimod, men jeg synes nok, det lød lidt farligt, når hr. Gade sagde, at man har mulighed for at købe 11.000 landbrug for disse penge, og så kunne man bestemme – så direkte sagde hr. Gade det vel ikke, men alligevel – at de nu skulle have en animalsk produktion. Vi er lidt bange for, hr. Gade, at man vil styre det, men jeg tror, der er vilje til og forståelse for at få åbnet for andelsbrugene. Vi har jo i øvrigt i øjeblikket muligheder for at oprette andelsbrug, men vi har desværre set, at de ikke alle sammen er lige vellykkede.

Venstre vil som sagt se på landbrugsloven, men vi må sige, at hvad vi ikke vil se på, er bopælspligten. Vi vil gerne liberalisere landbrugsloven, og det forslag, som landbrugsministeren har sagt han vil være med til, betyder en liberalisering for næsten tre fjerdedele af danske landbrug ved, at vi hæver grænsen til 30 ha. Men vi må stadig væk – og det må Fremskridtspartiet og andre, der vil liberalisere landbrugsloven, også – være interesserede i, at landsbyerne er beboede, og det vil sige, at bopælspligten skal fastholdes, ellers tømmer vi jo landsbyerne. Men vi er altså åbne for op til 30 ha at liberalisere landbrugsloven.

Derfor tror jeg egentlig, vi skulle have mulighed for, når Bernsteinudvalget kommer med 2. delbetænkning, at få en saglig drøftelse med de partier, der nu vil være med til at gennemføre en refinansiering for landbruget, og at få taget fat på næste fase.

Jeg tror, det var hr. Stavvad, der sagde, at nu skulle vi være saglige og vurdere disse ting her, og jeg tror og håber, at vi kan blive enige, men hr. Stavvad må huske på, at når der skal yderligere rammer til, er det, fordi Bernstein 2 på grund af Socialdemokratiets og andres ønsker blev udvidet til at omfatte flere deltidslandmænd, flere med en stor gæld og den løse gæld også, og derfor er der behov for en pulje som

den, landbrugsministeren foreslår i ændringsforslag nr. 7. Jeg håber, hr. Stavvad vil være med til at opfylde det løfte, han gav i valgkampen, om, at vi ikke alene må have flere deltidslandmænd, men også må have den store løse gæld med, som er tinglyst; det øger behovet for penge, og derfor skurrer det lidt i vores ører, hvis hr. Stavvad vil tage både de grønne, de mørkegrønne og de lysegrønne obligationer ud, for så er der ikke noget til dem, som hr. Stavvad ønskede at hjælpe også.

Vi håber, at der under det fornyede udvalgsarbejde kan findes en løsning, om ikke for landbrugets så for samfundets skyld og også for de mange ansatte i fødevarerindustriens skyld.

Georg Poulsen, nævnte jeg ved førstebehandling, sagde ved en dyrskuemiddag, at nu håbede han, at de saglige kræfter i Folketinget vil løse dette til gavn for beskæftigelsen, til gavn for eksporten og dermed til gavn for hele samfundet, og det håber jeg vi kan nå endnu, inden vi rejser hjem.

(Kort bemærkning).

Stavad (S):

Hr. Sønderby startede med at sige, at nu må Folketinget tage sig sammen og holde op med at bruge landbruget som gidsel.

Jeg er enig med hr. Sønderby i begge dele, og det bringer mig til at stille det spørgsmål til hr. Sønderby, til Venstre, til regeringspartierne: Vil regeringspartierne forhindre en gældssaneringsordning, en terminshenstandsordning og en refinansieringsordning som foreslået af Socialdemokratiet, og vil Venstre tage landbruget som gidsel for at få nogle ideologisk bestemte grønne obligationer stemt igennem Folketinget med den konsekvens, at landbruget ikke får noget som helst? Vil Venstre tage ansvaret for, at landbruget bliver gidsel i Venstres ideologiske korstog i forhold til landbruget?

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Hr. Sønderby havde nogle bemærkninger om, at SF nu tog landbruget som gidsel, og det var han ked af. Han var også skuffet over, at han syntes, at der nu var en sammenkædning mellem de langtidsledige og landbruget, som han ikke havde hørt om ved første behandling. Jeg vil godt sige, at SF tager ikke landbruget

[Gade]

som gidsel. Vi vil vedtage et landbrugsforslag, men hvis vi skal stemme for noget, vil vi have dele af vores politik igennem på landbrugsområdet. Det, jeg sagde, og det, som jeg synes Folketinget og hr. Sønderby skulle besinde sig på, er, at vi ikke med god samvittighed kan tage hjem på sommerferie, uden at der også er fundet en løsning for de langtidsledige. Den skal på plads, og Venstre må give sig! Det er pointen.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Jeg er igen enig med hr. Stavad, når han siger, at vi skal tage os sammen nu, og derfor skal vi selvfølgelig heller ikke grave dybere grøfter, end det er nødvendigt. Men jeg spurgte også hr. Stavad, om han var klar over, som hr. Georg Poulsen var det, at vi også her snakker om 250.000 arbejdspladser. Der kan jo opstå en risiko for, at nogle af slagteriarbejderne bliver langtidsledige, og så kan der selvfølgelig være behov for at forbedre langtidsledighedsloven. Men Venstre har ikke, og vores minister har ikke under de forhandlinger, der har været ført med Socialdemokratiet, afvist at tage de langtidsledige med. Man har været meget tæt på en løsning, og det behøver man jo kun at kigge i aviserne for at få bekræftet. Jeg har ikke været med i de forhandlinger, men er da blevet orienteret om dem, og derfor mener jeg ikke, hr. Stavad burde sige, at vi har forhindret det, for vi er jo i de forhandlinger gået meget langt.

Så spørger hr. Stavad, om vi vil forhindre, at Socialdemokratiets forslag med den halve løsning nu går igennem. Jamen vi vil ikke forhindre noget. Det var derfor, jeg sluttede med at sige: Vi er åbne over for under udvalgsarbejdet efter denne behandling at prøve at finde en løsning. Men det, jeg sagde til hr. Stavad, var, at det jo kun er en halv løsning, hr. Stavad vil gennemføre nu, fordi han vil tage de grønne og også de mørkegrønne obligationer ud, og derved bliver det kun en ambulancetjeneste op til 50 pct. Vi mener fra Venstres side, at vi er nødt til at tage den hele løsning nu, og det håber jeg så vi får mulighed for.

Jeg sagde ikke til hr. Gade, at SF tog landbruget som gidsel. Jeg sagde, at hr. Gade under første behandling kun brugte én linie på at sige, at man manglede 800 mio. kr. til de langtidsledige, og så sagde hr. Gade: Men så vil jeg i øv-

rigt gå over til at tale om landbrugets problemer, for det er dem, vi drøfter her i dag. Det er også dem, vi drøfter nu. Og under forhandlingerne ved hr. Gade lige så vel som jeg at man har taget fat på de langtidsledige. Det strandede, men vi er åbne over for forhandlinger nu, fordi vi mener, at så må SF's ændringsforslag om en deling gå på gulvet, for det hele hænger jo sammen.

(Kort bemærkning).

Stavad (S):

Jeg forstår, at hr. Sønderby og Venstre har de samme bekymringer for udviklingen i beskæftigelsen, også i landbrugets følgeindustrier, som vi har i Socialdemokratiet, og derfor vil jeg da godt spørge hr. Sønderby: Er det på den baggrund, Venstre nægter at medvirke til, at de statsmidler, vi sætter ind på at hjælpe erhvervet, reserverer vi til den animalske produktion og til specialproduktionen, altså den produktion, der giver beskæftigelse, og som giver de største eksport- og valutaindtægter og derigennem er med til at løse også samfundets problemer? Er det derfor, Venstre vil stemme imod Socialdemokratiets forslag på det punkt?

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Hr. Stavad burde have hørt efter, hvad jeg sagde i mit første indlæg. Ændringsforslag nr. 16 og 17 om, at afdragsbidragene skal ændres i forhold til gældsprocent i forhold til animalsk produktion, stemmer vi imod, men hr. Stavad, jeg sagde for 10 minutter siden, at vi var åbne over for under udvalgsarbejdet at kigge på det, for der var nogle interessante ting i det. Det har hr. Stavad åbenbart ikke hørt.

Dohrmann (FP):

På Fremskridtspartiets vegne sagde jeg ved førstebehandlingen af de foreliggende forslag, at Fremskridtspartiet er overordentlig interesseret i at medvirke til at få vedtaget nogle love, således at det danske landbrugserhverv kan eksistere inden for rammer, som er ensbetydende med, at det store arbejdspladsskabende og valutaskabende landbrugserhverv, som også forsyner vores hjemmemarked med fødevarer, og som har skabt i titusindvis af beskæftigelsesmuligheder ikke alene inden for landbruget, men

[Dohrmann]

også i følgeindustrien, får vilkår, som er så gode, at vi igen kan få vendt den negative udvikling, hele erhvervet er inde i.

Jeg sagde også konkret om de foreliggende forslag, at vi så med allerstørste sympati på ministerens forslag om de grønne obligationer. Baseret på de udtalelser, der var faldet fra både statsministeren og landbrugsministeren, vidste vi, at man i respekt for det gamle forlig, man havde med Socialdemokratiet, nødvendigvis måtte finde frem til en anden ordning end den foreslåede, såfremt der skulle indgås en aftale med Fremskridtspartiet.

Det gjorde selvfølgelig ikke situationen lettere, at man gik ind i en situation, hvor det mest positive forløb var ude af billedet. Alligevel sagde vi ved førstebehandlingen, at de forslag, der forelå, anså vi og anser vi stadig væk ikke for noget som helst, der ligner det, som nogle af regeringspartierne føler sig fristet til at kalde en redningsplan for landbruget.

Det, der foreligger, er ingen redningsplan for landbruget. Det, der foreligger, svarer nogenlunde til en slags ambulancekørsel, hvor man mangler såvel læger som sygeplejersker i den anden ende. Det er derfor, at vi i de senere dage, og i øvrigt også tidligere, gentagne gange – vi gentager det igen i dag – har sagt, at skal vi hjælpe dansk landbrug ud af den sørgelige klemme, det befinder sig i, skal der grundlæggende ændringer til i landbrugslovgivningen. Det hjælper kun midlertidigt, hvis man vedtager disse ting. I løbet af halvandet år, to år, vil hele landbrugserhvervet igen befinde sig i den samme krise, hvis dette ikke bliver fulgt op af noget andet. Derfor lægger vi så afgørende vægt på for det første at komme ind og medvirke til også at vedtage disse ting, men i forbindelse med det at få en garanti for, at de ændringer, landbrugserhvervet har så skrigende behov for, bliver gennemført allersnarest til efteråret. Det næsten trygler og beder vi regeringspartierne, CD og Kristeligt Folkeparti om at medvirke til.

Vi synes, det vil være overordentlig trist, hvis Folketinget – det er der i øvrigt også andre ordførere der har sagt – rejser hjem på sommerferie og eventuelt nøjes med – for regeringen har jo ikke flertallet endnu – at vedtage det, der ligger på bordet. Så kommer vi frem til efteråret, og så vil man sandsynligvis genoptage denne diskussion om landbrugslovgivningen, som man har

ført herinde i Folketinget igennem mange, mange år – jeg tror nok, det er mindst 30 år – uden at der er kommet noget konkret positivt ud af det.

Det er dér, Fremskridtspartiet står: vi vil hellere end gerne ind i et samarbejde med regeringspartierne og de to andre borgerlige partier, CD og Kristeligt Folkeparti. Men vi må – det skylder vi landbruget – garantere, at de restriktioner, de oldnordiske ordninger, der eksisterer i dag, og som kører vores landbrug ned, fjernes. Ikke alene det, det gælder selvfølgelig også finanspolitikken med den alt for høje rente osv.

Jeg mener, at såvel Fremskridtspartiet som regeringspartierne og andre partier, der ikke har en socialistisk indstilling, svigter landbruget, hvis vi ikke får en garanti for, at ministeren foreslår, bliver fulgt op af nogle ting, som kan gøre landbrugserhvervet bæredygtigt.

Jeg tror ikke, der er nogen, der vil bestride, at der ikke er andre lande, hvor man kan sige, at man har et mere effektivt landbrug, end vi har her i landet. Derfor er det eneste, vores danske landmænd har brug for som sagt, at man fjerner de rammer, som forhindrer dem i at udfolde sig i dag.

Visse journalister har citeret udtalelser gående på, at Fremskridtspartiet skulle have stillet nogle ublu krav. Jeg vil godt sige her i folketingsalen, at det ikke er rigtigt. Hvis nogen mener det eller fortsat vil hævde det, vil jeg gerne have redegjort for heroppe, hvilke krav det er. Det har virkelig været og er vores indstilling at komme ind og præge lovgivningen i en positiv retning. Det siger vi ikke alene, fordi dette er et stort område, men også fordi det er den første større sag, regeringen har til behandling, og det, der bliver vedtaget her om landbruget inden sommerferien, er jeg helt sikker på også vil have betydning fremover.

Regeringspartierne skal foretage et valg, om man skal basere sin politik enten på at støtte sig til Socialdemokratiet eller på at forsøge at få Fremskridtspartiet med. Det er da klart, at med den mandatforøgelse, vi fik ved sidste folketingsvalg, vil vi søge at få enhver indflydelse, så vi kan præge udviklingen i den retning, vi ønsker. Derfor vil jeg godt sige igen, at Fremskridtspartiet ikke har stillet ublu krav, Fremskridtspartiet vil ikke stille ublu krav. Fremskridtspartiet er klar, også fra nu af, til enhver

[Dohrmann]

forhandling, som kan føre til en løsning, men igen: Vi skal have en garanti for, at de påkrævede ændringer, som alle, eller i hvert fald et flertal her i folketingssalen, er enige om, også bliver gennemført.

Jeg hørte f.eks. under førstebehandlingen den konservative ordfører udtale sig nøjagtig i den retning, Fremskridtspartiet vil. Landbrugsministeren har skrevet det samme i sine bemærkninger. Venstres ordfører har givet udtryk for det samme. Hvorfor kan vi da ikke få en garanti for, at de ting, vi er enige om, bliver vedtaget? Det er det, vi ønsker, og det er det, der skiller os. Igen: Der er masser af tid. Fremskridtspartiet mener ikke, at dette nødvendigvis skal afsluttes inden i morgen aften eller fredag, eller hvornår man påregner at rejse hjem. Hvis det er påkrævet med nogle flere dage, så lad os bruge dem. Det skylder vi ganske enkelt hele landbrugserhvervet, og jeg strækker hånden frem på Fremskridtspartiets vegne, og vi håber på, at den samme indstilling, nemlig viljen til at opnå enighed, også eksisterer andre steder.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Hr. Dohrmann sagde, at nu skulle vi ikke rejse hjem, inden vi havde fået noget vedtaget, men vi kunne ikke klare os med det, der ligger på bordet. Jeg synes, hvis det skal opfattes sådan, at hr. Dohrmann vil støtte de forslag, der ligger fra landbrugsministeren med ændringsforslag, er der gode muligheder.

Så siger hr. Dohrmann, at betingelsen er, at man får noget i stedet for. Jeg sagde i min ordførertale, hr. Dohrmann, at det tilbud, som landbrugsministeren har givet alle Folketingets partier, ikke kun hr. Dohrmann, om, at landbrugsministeren vil liberalisere landbrugsloven, således at landbrug op til 30 ha må handles frit, det omfatter imellem to tredjedele og tre fjerdedele af alle danske landbrug. Det vil sige, at dér liberaliseres der.

Så siger hr. Dohrmann, at der er en hel masse andre restriktioner. Jeg sagde i min ordførertale, at der var nogle restriktioner, for der er noget, der hedder bopælspligt,¹ og jeg så, at hr. Dohrmann skrev det ned, men hr. Dohrmann svarede ikke på det. Bopælspligten hænger jo sammen med en af paragrafferne i landbrugsloven, der siger, at den skal være med til at sikre en udvikling i landsbyerne. Hvis man ikke har

bopælspligten med, hr. Dohrmann, hvis man også vil have den ophævet, så sikrer man ikke en udvikling i landbyerne. Derfor har det jo været et af kravene, men der er tilbudt i forbindelse med de forhandlinger, der har været, at man liberaliserer landbrugsloven op til 30 ha. Det er et fantastisk flot tilbud og en stor liberalisering. Det synes jeg hr. Dohrmann skulle acceptere.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Jeg håber, hr. Sønderby er enig i det, jeg sagde for et øjeblik siden, at jeg virkelig har bestræbt mig på ikke at grave grøfterne dybere, end de er i forvejen.

Når hr. Sønderby trækker f.eks. bopælspligten frem, må jeg spørge hr. Sønderby: Har Fremskridtspartiet nogen sinde stillet ultimativt krav om, at bopælspligten blev ophævet? Det har vi ikke gjort, og det vil vi heller ikke gøre.

I øvrigt vil jeg sige, for at der ingen fejltagelser eller misforståelser skal opstå: Vi anser ikke det, ministeren har foreslået, for at være nogen redningsplan for landbruget. De fleste af punkterne er imod vores politik. Vi har tilbudt, og jeg tilbyder herved, at vi bærer det igennem uændret, altså som ministeren vil have det med de af ham stillede ændringsforslag, imod at vi får garantier for liberaliseringer. Det er dér, den ligger, hr. Sønderby.

Larsen-Ledet (RV):

Ved sidste valg var der næsten ingen grænser for alt det, som Socialdemokraterne og Fremskridtspartiet ville gøre for at afbøde den nuværende landbrugskrise. Nu foreligger der et forslag og betænkningens bidrag fra de forskellige partier. Jeg må sige, at jeg ikke finder, at der er stor samstemmighed mellem det, man sagde ved valget, og det, som vi oplever i dag. Nu kobles der fra begge partier mange andre ting på. Det er meget beklageligt, hvis ikke det lykkes at gennemføre den omfattende refinansiering, som regeringen foreslår, og som får tilslutning fra CD og Kristeligt Folkeparti.

Vi tilslutter os selvfølgelig de ændringsforslag, der er fremsat af regeringen, og håber på, at det mellem anden og tredje behandling vil lykkes at få et flertal i Folketinget for, at vi kan gennemføre en refinansieringsordning for dansk landbrug.

[Larsen-Ledet]

Vi er glade for, at både deltidslandmænd og småfamiliebrugene er omfattet af loven. Vi er endvidere tilfredse med, at der er fastsat grænser for, hvor meget der må tjenes uden for landbruget. Vi synes, at landbrugsministerens forslag om den nye type grønne obligationer er et værdifuldt element i refinansieringspakken, og vi er ikke kede af, at jordbrugslånene får en mere fremtrædende plads.

Socialdemokraterne har stillet et ændringsforslag om en ny afdragsprofil til jordbrugslånene. Modellen kan være tiltalende, idet de, der har størst gæld, også får de største afdragsbidrag, altså tilskud til afdragene. Men vi er ikke tilfredse med grupperingen, og derfor stemmer vi imod, men vi vil gerne vende tilbage til forslaget principper mellem anden og tredje behandling. Endelig har jeg med tilfredshed konstateret den interesse, SF har vist over for regeringens forslag.

Så kommer jeg til Fremskridtspartiets holdning til refinansieringsforslagene og til landbrugsforhold i det hele taget. Her må jeg nok sige, at for det første oplevede vi et desperat forsøg fra hr. Dohrmanns side på at så splid i regeringen ved at påstå, at Venstre havde en anden holdning til Fremskridtspartiets forslag, end Konservative og Radikale havde. Det er en stor usandhed, som hr. Dohrmann ingen vegne kommer med.

Dernæst oplevede vi, at hr. Dohrmann totalt negligerede det faktum, at regeringspartierne er gået meget vidt i tilsagnet om liberalisering af adgang til at købe landbrug. Efter det tilsagn, der er givet, vil mere end halvdelen af de danske landbrug kunne overtages af hvem som helst, kun med et krav om bopælspligt. Hr. Dohrmann vil komme til at opleve, at det krav vil være ufravigeligt, men deri ligger alligevel en imødekommelse til Fremskridtspartiet. Det er af forhandlingsforløbet forhåbentlig tydeligt fremgået, at der var vilje til at forhandle med Fremskridtspartiet også fra radikal side, men Fremskridtspartiet vil blande alle landbrugs-spørgsmål sammen, og det kan vi ikke nå. Det er sagt meget klart ved første behandling, at det ikke kan nås nu. Vi ville i så fald komme et langt stykke ind i næste samling, inden vi kunne få en løsning, som både skulle omfatte refinansiering, landbrugslove, ejerformer og forpagtningsforhold.

Endelig er der også den saglige kendsgerning, at Bernstein-udvalgets delrapport nr. 2 først kan foreligge til efteråret. Derfor mener jeg, at Fremskridtspartiets spillen med musklerne over for regeringen er helt usaglig. Jeg synes, det er på tide, at Fremskridtspartiets egentlige landbrugsholdning kommer på bordet. Efter min opfattelse er det renlivet godsejerpolitik, som burde medføre, at Fremskridtspartiet fik en medalje fra Tolvmandsforeningerne. Det er de frie kræfters frie spil: Hvem som helst skal kunne købe hvad som helst og sammenlægge ubegrænset. Det vil altså sige, at firmaer, koncerner, aktieselskaber, udenlandske som danske, kan opkøbe dansk jord og danske landbrugsejendomme. Fremskridtspartiet står for en så aggressiv og storkapitalistisk landbrugs-politik, at jeg i hvert fald får kuldegysninger ved det.

Rådgivningstjenesten for dansk landbrug skal ophøre om et par år. Det betyder en voldsom omkostningsstigning for landbruget. Under mælkekvoteringsordningen, hvor vi på et vist tidspunkt havde valget mellem enten at begrænse mælkeproduktionen eller også at få en meget hård handelskrig valgte Danmark af de to onder – jeg erkender gerne, at det var to onder – det mindste. Også denne ordning vil Fremskridtspartiet slå i stykker.

Jeg vil afslutningsvis sige til Fremskridtspartiet, at jeg er både rystet og skuffet over, at Fremskridtspartiet ved denne lejlighed demonstrerer en sådan barsk kapitalmagt, som tilfældet er, og desværre fuldstændig lukker øjnene for de parlamentariske politiske realiteter og er ved at manøvrere sig selv ud på sidelinjen.

Vi er parat til i næste samling at drøfte landbrugslove – og det har vi sagt meget tydeligt – at drøfte ejerformer, drøfte andelslandbrug, drøfte forskellige ejerformer og forpagtningsformer. Det kan ikke siges mere tydeligt, end det er sagt. Det står vi selvfølgelig ved.

Til Socialdemokratiet vil jeg gerne sige, at man her også blander mange ting sammen. Det er efter min opfattelse fuldstændig meningsløst at indblande medhjælperloven i refinansieringsdebatten. Det har ikke en pind med hinanden at gøre. Jeg er også betænkelig ved enhedsprioriteringsforslaget. Vi har set, hvordan det har virket i praksis. Det har medført en konkurrence imellem institutterne, som har medført lånetilbud, der ikke altid var i overensstem-

[Larsen-Ledet]

melse med handelspriserne for landbrugsejendomme.

Jeg håber endnu på, at Socialdemokraterne bliver til at samarbejde med også om landbrugsforhold.

Det samme vil jeg da gerne sige til SF. Vi kan godt nok ikke stemme for SF's opdeling af elementerne i refinansieringsforslagene. Landbruget og samfundet har behov for, at vi får en samlet finansieringsløsning nu, og de ting hænger sammen. Vi kan ikke dele det i to blokke, som man lægger op til fra SF's side, og vi skal have løsningen med finansieringsforslaget nu og ikke engang langt hen i den nye folketings-samling.

Men hr. Gade har alligevel givet visse åbninger, som gør det forsøget værd at indbyde SF til forhandling imellem anden og tredje behandling.

Jeg er overbevist om at dansk landbrug nok skal få en stærk placering i efterårets debat om ejerformer.

(Kort bemærkning).

Stavad (S):

To spørgsmål til hr. Larsen-Ledet. Vil hr. Larsen-Ledet påpege ét eneste sted, hvor der er uoverensstemmelse imellem de ændringsforslag, Socialdemokratiet har stillet til andenbehandlingen, og det, som Socialdemokratiet har sagt om en landbrugsløsning under valgkampen.

Vil hr. Larsen-Ledet bekræfte, at Socialdemokratiet under forhandlingerne i Statsministeriet tilbød regeringen at få gennemført Bernstein-rapportens model 2, som var det, de to store regeringspartier, Det Konservative Folkeparti og Venstre, gik til valg på? Det er ikke Socialdemokratiet, der har forladt de standpunkter, vi havde i valgkampen og efter valget. Det vidste hr. Larsen-Ledets nye venner i regeringen.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Jeg har ikke bedt om en kort bemærkning for at skælde ud på hr. Larsen-Ledet eller Det Radikale Venstre. Sådan vil jeg ikke misbruge min taletid, men når hr. Larsen-Ledet f.eks. siger – og dermed er vi faktisk fremme ved sagens kerne – at Det Radikale Venstre til efteråret er vil-

lig til at drøfte nogle ting, så er et spørgsmål i spørgetiden om onsdagen også at drøfte nogle ting, men realiteterne er, at Folketinget består af flere partier, og for at der kan vedtages noget som helst, er det nødvendigt med et samarbejde.

Det Radikale Venstre har færre mandater end Fremskridtspartiet, det skal vi ikke spille på, men det må være helt rimeligt – på samme måde, hvis vi i denne situation skal stemme for nogle ting, som vi ikke bryder os om og dermed bøjer af – at Det Radikale Venstre også, hvis der skal opnås nogle resultater, bøjer af. Derfor vil jeg godt spørge hr. Larsen-Ledet: Vil hr. Larsen-Ledet og dermed Det Radikale Venstre give os en garanti for, at de ting, vi bliver enige om skal gennemføres i retning af liberaliseringer til efteråret – vi så det gerne før sommerferien, men vi venter til efteråret – får vi en underskrift på, sådan at vi ved, at det mindre gode, som vi stemmer ja til, får vi altså en modydelse for i form af de tiltrængte liberaliseringer, som vi skal blive enige om forinden? Kan vi få det? For så synes jeg, hvis hr. Larsen-Ledet kan sige ja til det, at vi er nået et rigtig godt langt stykke hen ad vejen.

(Kort bemærkning).

Larsen-Ledet (RV):

Over for hr. Stavad vil jeg bekræfte, at det er rigtigt, at man under forhandlingerne gik ind for model 2 i Bernstein-udvalgets forslag. Men generelt var der koblet mange ting på Socialdemokratiets forslag, som har kompliceret det, og derfor er en landbrugsløsning på dette specielle område betinget af en hel masse andre ting. Det er det, der har kompliceret forhandlingerne. Det er i hvert fald det, der foreløbig har standset forhandlingerne med Socialdemokratiet.

Til hr. Dohrmann vil jeg gerne sige, at den garanti, som hr. Dohrmann efterlyste, for så vidt allerede er givet. På et enkelt område er der givet en meget bastant garanti for, at regeringspartierne er indstillet på til efteråret at gå ind for, at frikøbsgrænsen hæves fra 15 ha til 30 ha. Det er i højeste grad en liberalisering, og det tilsagn er også givet af flere af de øvrige ordførere for regeringspartierne.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

[Dohrmann]

Når jeg ingen garantier kan få, er jeg nødt til at spørge hr. Larsen-Ledet, når han nu op til flere gange omtaler ændringen fra de 15 ha til de 30 ha, om det så skal forstås på den måde, at Det Radikale Venstre vil medvirke til, at landbrugspligten for landbrug op til 30 ha ophæves.

(Kort bemærkning).

Larsen-Ledet (RV):

Nej, landbrugspligten ophæves ikke, det er ikke det, vi siger. Vi siger, at adgang til at købe landbrug fra 15 ha til 30 ha kun er betinget af én eneste ting, ikke grønt bevis, ikke uddannelsesbevis eller nogenting, heller ikke hovederhvervskrav, men et krav om, at man skal bo der.

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (FP):

Jeg vil godt sige til hr. Larsen-Ledet, om det ikke snart er på tide, vi holder op med det her pjat, rent ud sagt. I Børsen i dag har formanden for Husmandsforeningerne, Christian Sørensen, som mig bekendt er radikal, et stort indlæg, hvori det klart og tydeligt bliver understreget, at den liberalisering, som vi er tilfredse med, og som hr. Larsen-Ledet omtaler, ikke er en indrømmelse til Fremskridtspartiet. Vi er godt tilfredse med den, men det er noget, som regeringen internt er enig om på forhånd. Derfor synes vi egentlig ikke, det er så meget at byde på. Det er derfor, at Fremskridtspartiet fortsat ønsker en yderligere liberalisering af den landbrugslov, som er umådelig restriktiv.

(Kort bemærkning).

Larsen-Ledet (RV):

Jeg vil i hvert fald melde pas med hensyn til pjatteri. Vi beskæftiger os seriøst og alvorligt med disse spørgsmål her. Efter min hukommelse er det absolut første gang, at en samlet regering er kommet med et tilsagn, der går ud på, at frikøbsgrænsen skal hæves fra 15 ha til 30 ha.

Bollmann (CD):

I CD beklager vi, at det ikke er lykkedes at lave et bredt forlig om landbrugets gældsproblemer. Alle partier var i valgkampen enige om, at det var noget af det, vi først skulle klare, inden vi her i huset tager på ferie. Vi sagde også, som andre har været inde på, at landbrugets

problemer selvfølgelig ikke er løst med disse forslag, og det mener vi stadig væk. Vi vil selvfølgelig gerne pege på landbrugslovgivningen, som adskillige andre har været inde på. Vi troede egentlig – og vi er lidt skuffede over, at det ikke kom med – det kunne komme med i betænkningen som en erklæring eller en bemærkning fra ministeren. Derfor vil jeg gerne spørge ministeren, om han stadig mener, at nogle af de ting, der har været drøftet, kan gennemføres inden udgangen af dette år.

En anden ting, som optager os meget, er selvfølgelig spørgsmålet om grundskatterne. Vi mener, at en afvikling af grundskatterne for landbruget vil være en virkelig hjælp. Her vil jeg også gerne spørge ministeren, hvilke planer han eller andre i regeringen har på dette område.

Jeg vil gerne slå fast, at vi betragter de to ting som meget væsentlige i CD. Hvis jeg – og det regner jeg selvfølgelig med – får et positivt svar fra landbrugsministeren, kan jeg love, at vi vil stemme for alle regeringens ændringsforslag, og vi vil stemme sammen med regeringen ved afstemningen om de øvrige.

Må jeg så til sidst sige, at vi i CD er enige i de betragtninger, Kristeligt Folkeparti har gjort i betænkningen om den restgruppe, der ikke kommer med. Derfor vil vi gerne være med til at appellere til ministeren om, at administrationen foregår sådan, at flest mulige landmænd kommer med i ordningerne.

Kofod-Svendsen (KRF):

Jeg vil gerne begynde med at beklage, at det ikke har været muligt for regeringen at få samlet et bredt forlig om en løsning af landbrugets påtrængende problemer. Jeg er ikke klar over og finder heller ikke, det er min opgave at gøre rede for, hvem der er den skyldige og den mindre skyldige. At man har forhandlet så længe, uden at vi i dag har et færdigt forlig, synes jeg er dybt skuffende. Hvem rammer det? Det rammer landmændene, som stadig må leve med en stor usikkerhed. Vi ved, at behovene er der. Vi kender dansk landbrugs store betydning for det danske samfund. Vi ved, at det vil koste meget menneskeligt for en lang række landmænd, som ofte i tillid til tidligere opfordringer er gået i gang med store investeringer. At renten så har været utrolig høj, og at vi nu har fået et lavinflationsfund, hvor rentebyrden bliver ekstra stor, er ikke de pågældende landmænds skyld.

[Kofod-Svendsen]

Vi har som samfund en forpligtelse til at hjælpe dem, og samtidig har vi også en samfundsmæssig interesse i at gøre det af hensyn til følgeindustrien og til, at vi får råvarer, som vi både kan bearbejde og senere sælge. Behovene er altså påtrængende.

Vi har fra begyndelsen lagt stor vægt på fra Kristeligt Folkepartis side at få gennemført både en henstandsordning, en gældssanering og en refinansiering. Dermed kommer jeg ind på kommentaren til SF's ændringsforslag. Vi mener ikke, det er klogt at udskyde hele refinansieringsopgaven. Derfor kan vi ikke støtte SF's ændringsforslag.

Så vil jeg sige et par ord om Fremskridtspartiet. Der er en grundholdning i Fremskridtspartiet om liberalisering, som i den grad – sådan har jeg hørt det – vil komme til at fremme stor-drift på de mindre enheders bekostning. For Kristeligt Folkeparti er det væsentligt, at vi giver mulighed for både små og store brug.

Det betyder ikke, at Kristeligt Folkeparti siger nej til at drøfte ændringer i landbrugsloven, men vi har den holdning, at først må man få udvalgsarbejdet om dette emne afsluttet. Når vi har fået rapporten fra udvalget vedrørende struktur, finansiering og ejerforhold i landbruget, går vi ind i en drøftelse af, hvilke liberaliseringsbehov der måtte være, hvad der er mest hensigtsmæssigt, og hvilke regler der skal gælde om samdrift, nedlægning, sammenlægning og erhvervelse af landbrugsejendomme samt organisationsformer. Det vil vi gerne gå ind i en fordomsfri drøftelse af, men at forpligte os helt detaljeret, når vi ikke har fået den dybtgående undersøgelse, som vi mener er nødvendig, det synes vi ikke er rigtigt.

Derimod vil jeg sige, at Fremskridtspartiet har været fremme med andre synspunkter, f.eks. at vi må have lettet generationsskiftet, som vi finder er rigtige.

Med hensyn til Socialdemokratiets bidrag er der også flere konstruktive elementer, som vi hilser velkommen, men der er også punkter, som gør, at vi mener, regeringens udspil er bedre. Jeg vil bare kommentere en enkelt ting: Enhedsprioriteringen siger vi nej til. Vi mener, at vi risikerer en uheldig konkurrence kreditforeningerne imellem, hvor man, om jeg så må sige, i højere grad vil få mulighed for at konkurrere på markedsandele. Det finder vi i sidste ende ikke vil være til landmandens gavn.

Endelig er der regeringens forslag, som vi mener er det bedste. Vi støtter dette forslag, og vi støtter også ændringsforslagene. Men jeg vil da til sidst gerne understrege, hvad vi også har sagt i vort betækningsbidrag, at over 15.000 landmænd, som repræsenterer ca. 25 pct. af produktionen, ikke umiddelbart vil komme ind under refinansieringsordningen. Derfor kan jeg kun her gentage den anmodning, som vi også har formuleret i betækningsbidraget, om, at landbrugsministeren under administrationen af loven virkelig satser på at imødekomme de mennesker, som det er naturligt og rimeligt at imødekomme. Jeg har bemærket, at Socialdemokratiet omtaler denne gruppe på 1.100 af de godt 15.000, og jeg kan kun endnu en gang opfordre landbrugsministeren til virkelig at gøre en aktiv indsats for, at de også bliver inddraget.

Med disse bemærkninger kan vi støtte regeringens forslag og de af landbrugsministeren stillede ændringsforslag.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Det, der især interesserer mig, er de sidste betragtninger fra hr. Kofod-Svendsen, for blandt de 1.100 ud af de 15.000 landmænd, der ikke er med her, ville modellen med at sætte en pulje af til opkøb af deres gårde og derefter forpagte dem ud jo både være en reel hjælp til landbruget som erhverv, sikre, at produktionen fortsætter, og introducere en ny ejerform på et nyt grundlag uden spekulation.

Er Kristeligt Folkeparti åbent for en debat om det forslag i det udvalgsarbejde, som vi nu alle sammen ved skal fortsætte bagefter?

(Kort bemærkning).

Kofod-Svendsen (KRF):

Ja, vi er åbne for en debat om det emne.

Landbrugsministeren (Tørnæs):

Efter førstebehandlingen af forslaget om refinansieringen, hvor der fremkom mange positive tilkendegivelser fra partierne om behovet for at hjælpe landbruget og om viljen til det, må jeg tilstå, at det er noget skuffende i dag at høre, hvordan flere af partierne har tænkt sig at omsætte den velvilje over for landbruget i praksis. Der har jo været ført indgående drøftelser siden førstebehandlingen, og jeg vil gerne benyt-

[Landbrugsministeren]

te lejligheden til at takke CD og Kristeligt Folkeparti for tilslutningen til forslaget under førstebehandlingen og for den tilslutning, der er givet udtryk for til ændringsforslagene, som er stillet her til andenbehandlingen, og som jeg senere skal kommentere.

Jeg deler sammen med hr. Kofod-Svendsen bekymringen for de 1.100 landmænd, der også blev nævnt fra hr. Bollmanns side. Jeg kan sagtens love, at jeg skal anstrenge mig til det yderste i administrationen for at få flest muligt af dem med, men det bliver jo ikke lettere, når der er partier, der tror, at man kan ordne det ved at gøre rammen mindre og elementerne færre. Det skal ikke skorte på vilje til at få flest muligt af dem med alligevel.

Med hensyn til det spørgsmål, som hr. Bollmann stillede om grundskatternes eventuelle fjernelse, er det forhold, der endnu ikke har været drøftet i regeringen. Jeg tror godt, hr. Bollmann ved, at den tidligere regering fremsatte forslag om nedsættelse i forbindelse med miljøkompensationerne til landbruget.

Jeg kan fuldt ud give tilsagn om, at landbrugsloven selvfølgelig skal liberaliseres. Flere ordførere har været inde på det her i dag, og jeg er enig med dem, der har sagt, at den refinansieringsordning, som nu er foreslået, ikke skal stå alene, den skal selvfølgelig følges op, så den understøtter og muliggør de nødvendige strukturændringer i landbruget. Det må være indlysende. Det vil være halsløs gerning blot at lave refinansiering og så tro, at man kan sætte tingene i stå. Landbrugsloven har jo gentagne gange været oppe til diskussion og debat, og mange ved, hvor kompliceret og indviklet stof det er. Derfor er det nødvendigt, at der er et godt grundlag som udgangspunkt, en saglig udredning, måske med forslag til, hvordan loven kan ændres, og med en beskrivelse af, hvordan ændringerne vil virke både for landmanden og samfundet som helhed.

Derfor lægger vi naturligvis overordentlig megen vægt på, at det såkaldte Bernstein-udvalg skal arbejde videre. Dette udvalg, som har afgivet sin første delrapport om refinansieringen, skal selvfølgelig have lov til at færdiggøre sit arbejde først, før vi tager fat på politisk at drøfte, hvordan den nye landbrugslov skal se ud.

Det betyder ikke, at der ikke kan være nogle områder, hvor man kan sige, at her synes der at

være et oplagt emneområde, hvor der er så store vanskeligheder, eller hvor udviklingen allerede har vist, at det er indlysende klart, at ændringer umiddelbart kan foretages. Et sådant emneområde er allerede beskrevet her i debatten i dag. Det kunne være at hæve grænsen fra 15 til 30 ha med hensyn til erhvervesret af landbrugsejendom. Men når jeg siger af landbrugsejendom, er det selvfølgelig mindre sammenhængende i den forbindelse at spørge, om landbrugspligten opretholdes. Ja naturligvis, for ellers er det ikke nogen landbrugsejendom. Det hænger logisk sammen.

Jeg vil også kommentere de forhandlinger, som blev ført med Fremskridtspartiet. Jeg er enig med hr. Dohrmann, når han siger, at det her ikke kan stå alene, men skal følges op af liberaliseringer i landbrugsloven. Jeg noterede mig da også, at hr. Dohrmann sagde, at han var enig med mig i det, jeg har skrevet i fremsættelsestalen, og jeg skal gerne give hr. Dohrmann det løfte, at jeg er fuldt og helt parat til at leve op til det, som er beskrevet i fremsættelsestalen. Det behøver hverken hr. Dohrmann eller andre være i tvivl om.

Men når hr. Dohrmann siger, at der ikke under forhandlingerne fra Fremskridtspartiets side på noget tidspunkt blev fremført ublu krav, ja så er det jo en mening, som hr. Dohrmann kan have; det har måske lidt at gøre med, hvordan man definerer ublu krav. Men jeg vil gøre opmærksom på, at den sammenkædning, som Fremskridtspartiet foretog for at kunne støtte regeringens forslag, efter vores opfattelse var nok så ublu og måske endda mindre sammenhængende med det, der egentlig er tale om. Det var jo i virkeligheden skattelettelse i milliardklassen, der blev krævet. Det var i virkeligheden fjernelse af landbrugsloven, der blev krævet, det var lempelser i afgifter på erhvervsaktiver og generationsskifte, det var den såkaldte successionsmodel.

Og hvad var det så, Fremskridtspartiet blev tilbudt, og som man har sagt ikke var nogen indrømmelse til Fremskridtspartiet? Fremskridtspartiet blev tilbudt, at vi var parat til på det meget komplicerede område om under-skudstilbageførelse, såkaldt carry-back, at få nedsat et udvalg til at kigge på disse ting. Fremskridtspartiet fik et løfte, som her er gentaget fra vores side, om at drøfte og gennemføre vidtgående liberaliseringer i landbrugsloven, og

[Landbrugsministeren]

Fremskridtspartiet fik tilsagn om, at der ville blive stillet forslag om en successionsmodel ved familieoverdragelser.

Det er altså det, som fremstilles dels som ikke ublu og dels indrømmelserne fra regeringens side til Fremskridtspartiet som værende ingenting. Jeg synes, det fortjener at komme frem, så alle ved, hvad der i virkeligheden er passeret.

Men jeg må efter hr. Dohrmanns melding i dag forstå, at det ikke skulle volde Fremskridtspartiet særlig store vanskeligheder at stemme for regeringens ændringsforslag. Jeg har forstået, at det blev knyttet meget tæt til min fremsættelsestale, og den er der fuldt og helt tilsagn om at jeg naturligvis står inde for og står ved.

Hr. Gade nævnte på SF's vegne muligheden for at gå nye veje og få nye ejerformer. Hr. Gade spurgte, hvorfor man er så bange for alternative muligheder. Det er vi ikke. Vi kunne måske snarere være bekymret for, at det kunne være SF, der var bange for at gå nye veje. Det kunne da godt ske. Jeg kunne nævne et enkelt eksempel, der kunne skabe forskrækkelse hos SF. Aktieselskaber er jeg ikke sikker på SF er så glad for i landbruget. Det er vi nu heller ikke, men én ting kan jeg fortælle hr. Gade at vi absolut ikke vil have, og det er statsovertagelse af landbrugsjorden.

Hr. Gade nævner, at 1.100 landbrug passende kunne opkøbes af staten og efterfølgende forpagtes ud, fordi man så har løst problemet for de mennesker, som hr. Gade siger, så har de ingen bekymringer med økonomien og behøver ikke at spekulere på refinansiering og andre ting. Det er rigtigt. Men det er ikke den landbrugsmodel, vi ønsker. Vi er parat til at afprøve mange forskellige muligheder, men mindst af alt modellen, der betyder statslig overtagelse af dansk landbrugsjord.

Hr. Gade udtrykte også en vis bekymring for, om de 12 mia. kr. til jordbrugslån nu også ville blive brugt. Det er der vel ingen grund til at hr. Gade er bekymret for, for efter hr. Gades opfattelse er jordbrugslånene jo et godt instrument, og hvis hr. Gade har ret i den betragtning, så er der jo ingen grund til at frygte, at de ikke skal blive udnyttet.

Vi mener imidlertid, at der af mange grunde er behov for en vifte af muligheder, der henvender sig forskelligt til landmanden. Derfor er vi naturligvis kede af og beklager stærkt, at forhandlingerne med Socialdemokratiet ikke kun-

ne resultere i, at vi kunne opretholde den vifte af instrumenter, som var foreslået fra regeringens side. Det beklager vi stærkt, fordi vi finder, at det var det rigtige, at der var forskellige muligheder, således at det kunne henvende sig fornuftigt økonomisk til flest muligt.

Men vi måtte jo desværre erkende, at Socialdemokratiet kædede det her så stærkt sammen med forholdene for langtidsledige, at til trods for at regeringen tilbød en moratorieordning for 1989, så lykkedes det ikke at nå til enighed med Socialdemokratiet.

I erkendelse heraf og i erkendelse af, at de såkaldte grønne obligationer er forligsstof, gik vi naturligvis i gang med at udarbejde et andet instrument, der har samme virkning over for landmanden og over for statsfinansiererne. Det skal selvfølgelig ses sammen med såvel udlandslånemuligheden som jordbrugslånene.

Jeg vil gøre opmærksom på, at når nogle prøver at fremstille det, som om disse grønne obligationer – eller lysegønne, eller hvilken farve man nu vælger at give dem – skulle være et særlig dyrt og et særlig dårligt instrument, så er det forkert.

For det første er det ikke dyrere end nogen af de andre, snarere tværtimod, for det dyreste er jordbrugslånene med afdragsbidragene i, men det er også dér, likviditetslettelsen er størst.

Mere væsentligt kan man sige, at modellen med grønne obligationer er den eneste, der ikke ændrer sig. For så vidt angår både jordbrugslånene og udlandslånene har landmanden ingen sikkerhed for, hvordan hans restgæld udvikler sig.

Vel, kan så nogen sige, han får så heller ikke så stor en fordel. Hr. Stavvad var inde på, at de var ikke gode for landmanden. Det kommer an på, hvad man prioriterer. Det er rigtigt, de giver ikke så stor likviditetslettelse, som jordbrugslånene umiddelbart gør, men de giver en større vished for, hvordan restgælden udvikler sig.

Også af de grunde mener vi, at det er overordentlig vigtigt, at der er valgmuligheder, således at man kan vælge den sammensætning, der passer bedst.

Lad mig også sige, at vi ikke ønsker med refinansieringen her at ændre prioriteringsforholdene. Vi mener ikke, at dette skal være en lejlighed til at indføre enhedsprioritering i landbruget. Vi mener, at det skal være de institutter, der har givet kredit og lån, der nu får mulighed for at refinansiere dem.

[Landbrugsministeren]

Så vil jeg godt sige med hensyn til jordbrugs-lånene og det ændringsforslag, som er stillet af Socialdemokratiet om at ændre profilen i afdragsbidragene, at vi mener nok, at det kan være sigtsmæssigt, at der er en vis relation mellem gældsbyrden og afdragsbidragets størrelse. Vi mener imidlertid ikke, at den udformning, som Socialdemokratiet har givet det her, er den rigtige, men vi vil være parat til at se på det også i udvalgsarbejdet.

Det er overordentlig kedeligt, når vi ser på de ændringsforslag, som Socialdemokratiet har stillet, og som kunne gå hen og blive resultatet efter afstemningerne her, at så vil de betyde, at der kun kan ske refinansiering af gæld op til 50 pct. af ejendomsværdien, og her kommer vi overordentlig i vanskeligheder også med at hjælpe de 1.100 landmænd, der har været udtrykt sympati for fra flere sider.

Det vil i øvrigt være sådan, at hvis Socialdemokratiets ændringsforslag på den måde bliver gennemført, så bliver det altså dem, der mest har hjælp behov, der ikke kan få den. Det vil altså populært sagt blive den lille mand, eller måske bedre den lille landmand med den dårlige økonomi, som først og fremmest lades i stikken. Det kan vel ikke være meningen. Derfor må der også være en fælles forpligtelse for Folketingets partier til, at det ikke skal ske. Der skal også være mulighed for dem, der er økonomisk vanskeligst stillet.

På den baggrund vil jeg opfordre Folketingets partier til at strække sig til det yderste i bestræbelserne på at nå et godt resultat.

Stavad (S):

Først nogle få bemærkninger til de enkelte partiers ordførere.

Hr. Sønderby var inde på, at mange af de landmænd, som vi her taler om, har en lavere indtjening end de langtidsledige, som vi også mener vi bør have fundet en løsning for. Der vil jeg da godt gøre hr. Sønderby opmærksom på, at hvis vi tager Bernstein-udvalgets betænkning, vil vi deraf kunne læse, at 60 pct. af de landmænd, der kommer ind under disse ordninger, har et privatforbrug på 145.000 kr. Det svarer faktisk til to gode lærerlønninger som grundlag for privatforbruget.

Hr. Sønderby var også inde på, at Socialdemokratiet med de tilbud, vi havde givet til regeringen, ikke havde levet op til det, vi havde sagt

under valgkampen om netop at tage nogle flere med ind, så færre faldt igennem systemet. Hvis hr. Sønderby læser de socialdemokratiske ændringsforslag, som er i overensstemmelse med en af de valgmuligheder, vi tilbyder regeringen, og som vi mener er den bedste, så fremgår det faktisk deraf, at vi har samlet disse grupper op: vi går ned på de 900 timer, de 1.100 landmænd, som bl.a. hr. Kofod-Svendsen var inde på, har vi også taget hensyn til, og også gartneriet er med i de socialdemokratiske forslag.

Jeg skal sige tak til hr. Larsen-Ledet og regeringen, fordi man er parat til yderligere at se på afdragsbidragets principper. Men jeg indrømmer, at det undrer mig, når jeg hører regeringspartierne ordførere og landbrugsministeren; man får jo næsten det indtryk, at vi er startet lige efter den 1. oktober og har fået statsministrens åbningstale og herefter har en god, lang folketingssamling foran os, hvor vi kan sætte os ned i udvalget og snakke videre og så komme tilbage i løbet af en måned eller to. Det mener jeg ikke er situationen, og derfor undrer det mig altså ganske meget, at meldingerne fra regeringspartierne ordførere og fra landbrugsministeren har været helt uklare. Det fremgår overhovedet ikke, hvad regeringens plan er.

Det er jo en mærkværdig oplevelse, at regeringen siger: Regeringen er åben for forhandlinger. Jo, det er da udmærket, men det er vel egentlig ikke først og fremmest regeringen, der skal være åben for forhandlinger. Oppositionen er åben for forhandlinger. Regeringen bør lægge forhandlingstilbud frem. Regeringen bør sige til oppositionen, efter at man har hørt på, hvilke ønsker og krav der er: Hvordan kan vi mødes? Her er vores tilbud, som er i overensstemmelse med Folketingets flertal. Det er nu engang en mindretalsregerings vilkår, uanset om man synes, det er sjovt eller ikke er sjovt, men det er forudsætningen for, at noget kan vedtages her i Folketinget.

Hr. Kofod-Svendsen gjorde en bemærkning om enhedsprioritering, som Socialdemokratiet foreslår. Det eneste, vi gør, er at opretholde den enhedsprioritering, vi har i den gældende lov om optagelse af jordbrugs lån, som i øvrigt er forhandlet på plads mellem Socialdemokratiet, den tidligere regering og Det Radikale Venstre. Der er intet nyt i det. Vi opretholder den retstilstand, vi allerede har.

[Stavad]

Så nogle bemærkninger til landbrugsministeren. Det har været lidt svært for os, der har været udenfor i sidste fase, helt at finde ud af, hvad der er sket, og jeg indrømmer, jeg er ikke blevet meget mere afklaret her med ministerens besvarelse til Fremskridtspartiet. Når jeg ser ned over de ting, jeg noterede, som landbrugsministeren oplyste at Fremskridtspartiet var blevet tilbudt under forhandlingerne, så er jeg forvirret over, om det er partiet Venstre, der har tilbudt det, eller om det er den samlede regering, der har tilbudt det.

Jeg kan i hvert fald konstatere, at en række af de ting, som landbrugsministeren nævnte, var Det Radikale Venstre, inden det blev medlem af regeringen, lodret imod. Jeg forstod på landbrugsministeren, at man havde givet en åbning i forhold til grundskatterne og henviste til holdningen i den tidligere regering. Jo, men forholdet var jo, at Det Radikale Venstre sammen med os andre forhindrede den tidligere regering i at føre det ud i livet. Hvordan ser det ud i dag?

Jeg forstod også, at regeringen – eller i hvert fald partiet Venstre – havde tilbudt Fremskridtspartiet, at man var parat til at gennemføre succession ved familieoverdragelse. Det forslag havde vi på Folketingets bord i foråret, hvor vi andre sammen med Det Radikale Venstre forhindrede, at regeringen fik denne dybt u hensigtsmæssige ændring igennem, som ville betyde, at man kunne udskyde skat i tusinde generationer. Det Radikale Venstre plejer at sige, at når vi er tilhængere af en lempelse af formueskatten, så er det, fordi vi ønsker, at arveafgiften skal være effektiv. Var det et tilbud fra partiet Venstre, eller var det et tilbud fra den samlede regering inklusive Det Radikale Venstre? Ja, undskyld, jeg spørger, men man bliver en lille smule forvirret med de meldinger, der afgives offentligt, og de svar, landbrugsministeren giver os her.

Så var der spørgsmålet om, hvordan forhandlingerne var i forhold til Socialdemokratiet, og hvorfor de brød sammen. Må jeg godt sige til landbrugsministeren: Nu synes jeg, sandheden skal frem. Sandheden om det sammenbrud er, at Socialdemokratiet skulle medvirke til en planlagt besparelse på Arbejdsministeriets budget uden at få noget som helst nyt i forhold til det, der var i forvejen. Vi tilbød at gennemføre besparelser svarende til merudgifterne i 1989 i forhold til 1988.

Regeringen havde planlagt en besparelse på Arbejdsministeriets budget, og den ønskede regeringen at Socialdemokratiet skulle hænges op på, hvorimod de milliardbeløb, man tilbyder landbruget, skulle end ikke finansieres. Her var der ingen problemer.

Forudsætningen for, at de langtidslediges retstilstand i 1989 skulle svare til den, der er i 1988, var, at Socialdemokratiet leverede en planlagt besparelse på Arbejdsministeriets budget. Den måde opnår man ikke resultater på.

Gade (SF):

Landbrugsministeren sluttede af med at sige, at nu skulle man strække sig til det yderste. Derefter holdt han en tale, som om vi nærmest ikke havde debatteret det her før, og hvor der ikke var optræk til at strække sig til det yderste. Det meste af talen handlede om at vise, hvor meget man havde strakt sig over for det yderste højre, over for Z, i de forhandlinger, der har været.

Men jeg vil da gerne gøre landbrugsministerens ord til mine: Nu handler det om at strække sig til det yderste, hvis vi skal få det her afsluttet på rimelig vis.

Så mangler jeg svar fra landbrugsministeren. Jeg fik overhovedet ikke svar på det, jeg fik gentaget for mange gange – tre gange, fandt jeg ud af, da jeg kom ned fra talerstolen – nemlig om regeringen vil være med til at afsætte en pulje inden for den ramme, der bliver afsat samlet til landbruget, til opkøb af den type landbrug, som vil gå konkurs.

Regeringen siger selv, at der er 1.100 effektive, dygtige landbrug, som ikke er med i regeringens eget forslag. Det kunne passende være et mål, at de blev opkøbt, og at man derefter lavede en ordning, hvor de blev forpagtet ud og ikke skulle statsejes, hvad landbrugsministeren holdt en lang tale om; det var jo ikke at svare på mit spørgsmål.

Det er, som om landbrugsministeren ikke kender SF's forslag: staten skulle gå ind med et indskud, og derefter skulle råderetten overdrages til landmændene, så de ejer i fællesskab. Det er SF's forslag, og derfor er det at snakke udenom, når landbrugsministeren svarer, som han gør. Landbrugsministeren kommer reelt til at svare på noget helt andet.

[Gade]

Derfor bliver jeg nødt til at understrege mit spørgsmål til landbrugsministeren: Er regeringen villig til at sætte en pulje af til opkøb af de ejendomme, der slet ikke er med i regeringens egen retningsplan?

Det var, for at sige det mildt, vildledende, hvad landbrugsministeren svarede hr. Kofod-Svendsen, at man administrativt ville strække sig til det yderste. Nej, nej. De grupper, hr. Kofod-Svendsen pegede på skulle med, er ikke med i regeringens eget forslag. Det er regeringens egne oplysninger, mens landbrugsministeren sagde noget helt andet her.

Så vil jeg godt sige til den diskussion, der har været med ordførerne om nye ejerformer, at jeg bemærkede, at vi havde en skæg udveksling om aktieselskaber. Hr. Rønholt sagde, at aktieselskaber skulle man overveje. Landbrugsministeren var lige ved at sige, at han også gik ind for aktieselskaber. Så huskede han på, at det er regeringen åbenbart imod. Det er jeg glad for at få at vide, og jeg hører, at Det Radikale Venstre er meget imod. Jeg bemærkede, at Det Radikale Venstre var det eneste parti i regeringen, som sagde noget positivt om forpagtningslandbrug og de tanker, som vi har gjort os. Det er nogle udtalelser fra partiernes ordførere, som skriger på et svar. Er det hr. Rønholts version? Er det landbrugsministerens version? Er det hr. Larsen-Ledets version, der gik så vidt som til at invitere til en forhandling med SF, og det måtte jo netop være om forpagtningslandbruget? Hvilken af versionerne er den, vi skal gå til udvalgsarbejde med? Det synes jeg vi må have et svar på. Ikke mindst som SF^o er kunne man godt have behov for et svar på det her spørgsmål, når tre regeringspartier vælger at melde så forskelligt ud i debatten.

Jeg undrer mig lidt over den store debat om landbrugsloven, vi har haft. Der er ikke grænser for, hvor meget man ville liberalisere landbrugsloven, har jeg nu forstået. Landbrugsministeren understregede det ganske meget. Alt under 30 ha. Det er jo ikke det, denne debat handler om, men nu er det store dyr i åbenbaringen for nogle 30 ha, ligegyldig hvor landbrugsjorden er, om det er den tørre i mit valgdistrikt, eller det er den fede på Lolland-Falster. Er det bare 30 ha-grænsen? Eller hvad er det, man har forhandlet om?

Og så spørger jeg til sidst: Har det egentlig noget med det her at gøre, andet end at I skal

pujde glorien, efter at nogle forhandlinger er brudt sammen? Er det det, vi skal bruge tiden på her? Skal vi ikke sende Folketinget hjem på fredag? Skal vi ikke finde ud af det her på fornuftig og værdig vis for Folketinget, i stedet for, som jeg oplever det, at regeringspartierne og andre med dem bare pudser glorien? Der er dog nogle partier her, der siger: Lad os få det afsluttet på værdig vis og nå så langt, som vi kan – mens de andre bruger tiden på, jeg ved ikke hvad, at nedbryde tilliden.

Sønderby (V):

Hr. Stavad sluttede sit indlæg med, at nu skulle vi have anstændige løsninger. Vi skulle prøve at ende med det, og det håber vi så at vi kan gøre.

Hr. Stavad sagde, at man i hvert fald vil opfylde sine valgløfter. Der var to ting, hr. Stavad var inde på. Den ene var spørgsmålet om de langtidsledige.

Hr. Stavad sagde, at Bernsteinudvalget har fundet ud af, at 60 pct. af dem, der måske kunne komme i betragtning – nu er beregningerne jo ikke endelige – havde et privatforbrug på omkring 140.000 kr. Hvis to langtidsledige lægger deres indtægter sammen, hr. Stavad, er det efter de regnetabeller, jeg har, væsentligt højere.

Det var derfor, jeg sagde, at årsagen til, at man måtte gribe ind her, var, at vi ikke skulle have flere langtidsledige inden for slagterisektoren og andre af de sektorer, der bliver ramt, hvis landbruget sætter produktionen ned. Det var for så vidt ingen kritik af, hvad de langtidsledige får. Det var bare en henvisning til, at vi kunne undgå at få flere langtidsledige ind i systemet. Jeg tror også, at nærings- og nydelsesmiddelarbejderne vil fortælle hr. Stavad, at de ikke bryder sig om at blive langtidsledige, uanset hvor gode hr. Stavad laver de ordninger. De vil foretrække at have et job.

En anden ting, hr. Stavad var inde på, var det løfte, Socialdemokratiet har givet i valgkampen, om at hjælpe landbruget. Vi har også givet nogle løfter, og det har alle folketingspartier. Det er dem, vi er ved at prøve at leve op til nu.

Så siger hr. Stavad, at vi tilbød jo Bernstein 2-modellen, men den omfattede ikke de elementer, vi har drøftet her i dag. Gartnerne er kommet med, hr. Stavad. De 1.100 landmænd, som hr. Kofod-Svendsen har peget på gerne skulle være med, sagde landbrugsministeren

[Sønderby]

meget klart at han gerne ville tage med, men betingelsen var, at der var nogle ressourcer, grønne eller lysegrønne eller mørkegrønne obligationer, til at hjælpe. Der er også kommet en yderligere gældsbyrde med, som ikke var med, de ca. 10 mia. kr.

Der er altså kommet flere med, og når man så gør beløbet til at hjælpe med mindre, bliver det svært at få dem med. Derfor opfylder hr. Stavad ikke helt de løfter, man er kommet med.

Ved førstebehandling sagde hr. Bjørn Westh, at man ønskede, når man var med her og skulle være med til at løse de her problemer, at man så også kunne være med til at snakke om landbrugsloven. Det er da logisk. Det er selvfølgelig ikke undertegnede, der bestemmer det. De, der er med til at løse første del af landbrugsproblemerne, vil selvfølgelig også have indflydelse på anden del, hele landbrugslovgivningen og også de tanker, hr. Gade var inde på, om ejerformer og landbrugsloven og alle de ting. Derfor synes jeg, at det burde man også tænke på.

Jeg tror, at af de tre muligheder, hr. Stavad nævnte der foreligger, ville det være det sikreste, hvis man støttede regeringsforslagene, støttede de ændringsforslag, landbrugsministeren har lagt frem, og var med til at præge udviklingen i fremtiden på landbrugsområdet, og det håber jeg at flertallet i Folketinget vil gøre.

(Kort bemærkning).

Stavad (S):

Jeg bliver nødt til at rette en lille misforståelse, som hr. Sønderby gør sig skyldig i på samme måde som mange selvstændige erhvervsdrivende, nemlig at man sammenligner en selvstændigs privatforbrug med en lønmodtagers løndkomst.

Det er ikke en rigtig sammenligning, hr. Sønderby, for der er jo også i det her land en ikke ubetydelig post, der hedder skat. Inden man når frem til privatforbruget, har man betalt sin skat. Derfor betyder et privatforbrug på 145.000 kr., at man normalt skal have en indtjening af størrelsesordenen 225.000–250.000 kr., alt afhængigt af, hvordan man har bosat sig osv.

Derudover må jeg sige til hr. Sønderby, at det, Socialdemokratiet tilbød regeringen, var en model på baggrund af Bernstein 2, som vi nu har udbygget i vores ændringsforslag med undtagelse af de grønne obligationer. Når vi lande-

de på Bernstein 2-rapportens model rent, var det på et spørgsmål fra regeringspartierne under forhandlingerne med ministrene: Er Socialdemokratiet parat til at acceptere Bernstein 2-modellen rent? Hertil svarede Socialdemokratiet ja, men gav samtidig udtryk for, at vi foretrak den model, vi oprindeligt havde lagt frem, og som også omfattede de grupper, hr. Sønderby nævned.

Derfor har Socialdemokratiet også i den sammenhæng og ved de ændringsforslag, vi har stillet, levet fuldt ud op til vore løfter under valgkampen.

Dohrmann (FP):

Det forekommer, som om landbrugsministeren er en meget bitter mand i dag. Det er der sådan set ingen grund til endnu, for vel er det nogle rigtig dårlige forslag, ministeren har fremsat, som ikke vil redde dansk landbrug, og vel har ministeren problemer med at finde flertal for sine forslag, men vi skal – vil jeg godt lige minde om – igen tænke på, at det jo ikke er noget, der nødvendigvis skal afgøres i dag, vi har tiden for os. Problemerne for de landmænd, som er i vanskeligheder, ligger forude.

Derfor igen: Folketinget, de partier, der skal udgøre flertallet og bære ændringerne igennem, må tage sig den tid, som er nødvendig, det er vi simpelt hen forpligtet til over for dansk landbrug, og det er vel også, hvad vi under den sidste valgkamp har givet vælgerne løfte om.

Så vil jeg godt sige til landbrugsministeren, at jeg blev temmelig overrasket, da ministeren begyndte at referere fra de forhandlinger, vi har haft. O.k., jeg har ikke noget imod det. Jeg vil bare lige gøre opmærksom på, når jeg nu siger nogle få beskedne ord, at det ikke er mig, der har påbegyndt denne diskussion.

Jeg er simpelt hen nødt til totalt at tilbagevise ministerens påstand om, at vi skulle være kommet med nogle krav, som ville koste flere milliarder kroner. Det er ganske enkelt ukorrekt. Vi blev bedt om at komme med et udspil, og vi kom med noget, som vi udtrykkelig gjorde opmærksom på var forslag, som vi gerne ville høre regeringens holdning til. Flere af disse forslag blev senere taget af bordet af Fremskridtspartiet, og det var selvfølgelig ud fra den positive indstilling, vi havde med henblik på at nå frem til et resultat.

[Dohrmann]

Jeg håber, at de, der både så og hørte landbrugsministeren, lagde mærke til, at det, ministeren fremhævede med stolthed i stemmen at Fremskridtspartiet havde fået som et tilbud, var nedsættelse af et udvalg, som skulle undersøge visse ting vedrørende skattelovgivningen. Det er rigtigt, hr. minister! Det var et tilbud, og det er vi sandelig glade for. Hvis der er ting, der skal undersøges, så er det altid godt at have et udvalg. Om ikke andet kan det da bruges til at gemme nogle ting i, altså en syltekrukke. Det kan et udvalg altid bruges til. Det var altså et regulært tilbud.

Jeg vil godt gentage, at når jeg var meget, meget moderat i mit første indlæg her i dag, er det, fordi jeg betragter os, Folketinget, som befinde sig i en forhandlingssituation. Vi har rakt hånden frem og håber, at der bliver taget imod den. Vi håber, at vi får noget fornuftigt ud af det.

Det, vi tænker på, er selvfølgelig hverken det ene eller det andet regeringsparti eller noget, der ligner. Det, vi tænker på, og det, vi lægger vægt på, er at få skabt nogle love, få gennemført nogle love, som bevirker, at dansk landbrug får rimelige vilkår at eksistere under. Det er vores holdning, og den håber vi som sagt at andre deler.

Ministeren gentager sit løfte om at drøfte liberaliseringer. Vi tvivler i Fremskridtspartiet slet ikke på, at ministerens holdning til disse ting ligger temmelig meget på linje med Fremskridtspartiets, men det hjælper ikke noget, at Venstre, De Konservative og Fremskridtspartiet og måske et par partier mere er enige i så henseende. Vi må, for at det kan have nogen som helst værdi, være sikre på, at der forefindes et flertal her i Folketinget, som er villigt til at stemme de ting igennem. Det er ikke nok at drøfte nogle ting. Man kan drøfte tingene fra nu af og til juleaften 1991. Det ændrer ikke noget. Vi skal have det vedtaget, for at det skal have nogen effekt.

Når ministeren oven i købet tilføjer, at det jo ikke skulle volde problemer for Fremskridtspartiet at stemme ja til ministerens ændringsforslag, håber jeg sandelig, at ministeren har noteret sig – det hørte jeg for resten i Radioavisen her til morgen – den positive holdning, SF indtog til de ændringsforslag, ministeren har stillet. Det forstår jeg godt, for det er SF's politik. Det er statsdrift. Det er statslån. Det er statstilskud. Det er socialisering.

Derfor, minister, stemmer Fremskridtspartiet ikke for ministerens SF-ændringsforslag. Støtten skal hentes hos SF, medmindre vi opnår noget igennem de forhandlinger, vi håber kommer. Men som sagt er vi positive. Vi har ikke stillet ublu krav. Vi vil ikke stille ublu krav. Vores holdning er regulær, og den er positiv.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Jeg kan forstå, at landbrugsministeren ikke tør svare på mit spørgsmål, og jeg må jo så konstatere, at her, inden vi går til udvalgsarbejdet, forestår der åbenbart en større konference mellem regeringspartierne om at finde ud af, hvordan man tør svare på et sådant spørgsmål. Det må jeg jo så konstatere er udgangspunktet for udvalgsarbejdet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om refinansiering af realkreditlån m.v. i landbrugsejendomme. (Lovforslag nr. L 27).

Ændringsforslag nr. 1 om *deling af lovforslaget* i 2 lovforslag:

A. »Forslag til lov om statsgaranti for lån til visse landmænd (gældssanering)« omfattende §§ 13–16 og §§ 18–22.

B. »Forslag til lov om refinansiering af realkreditlån og andre lån med sikkerhed i landbrugsejendomme« omfattende §§ 1–12 og §§ 17–22.

forkastedes, idet 17 stemte for, 102 imod.

Ændringsforslag nr. 2 og 3 betragtedes som bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 1.

§ 1

vedtoges med 101 stemmer mod 17.

Ændringsforslag nr. 4 om, at § 1 udgår, var dermed forkastet.

Ændringsforslag nr. 5 betragtedes som bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 4.

§§ 2-5

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 6

vedtoges med 50 stemmer mod 16; 50 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 7

forkastedes, idet 50 stemte for, 67 imod.

Ændringsforslag nr. 8

forkastedes, idet 34 stemte for, 66 imod; 17 stemte hverken for eller imod.

§ 6 med den foretagne ændring

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 9 om en ny affattelse af § 7

forkastedes, idet 50 stemte for, 50 imod; 17 stemte hverken for eller imod.

§ 7

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 11

forkastedes, idet 34 stemte for, 66 imod; 17 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 12 betragtedes som bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 11.

§ 8

vedtoges med 100 stemmer mod 17.

Ændringsforslag nr. 10 om, at § 8 udgår, var dermed forkastet.

Ændringsforslag nr. 13 om indsættelse af en ny paragraf efter § 8 betragtedes som bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 7.

§§ 9 og 10

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 14 om indsættelse af en ny paragraf efter § 10 vedtoges med 66 stemmer mod 51.

Ændringsforslag nr. 16

forkastedes, idet 50 stemte for, 51 imod; 16 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 17

forkastedes, idet 49 stemte for, 50 imod; 17 stemte hverken for eller imod.

§ 11

vedtoges med 101 stemmer mod 16.

Ændringsforslag nr. 15 om, at § 11 udgår, var dermed forkastet.

§ 12

vedtoges uden afstemning.

§ 13

vedtoges med 101 stemmer mod 16.

§§ 14-16

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 18 om, at §§ 14-16 udgår, var dermed forkastet.

Ændringsforslag nr. 19 betragtedes som bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 15.

§§ 17-22

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om et finansieringsinstitut for landbrug m.v. (Lovforslag nr. L 28).

Ændringsforslag nr. 1 betragtedes som vedtaget efter vedtagelsen af ændringsforslag nr. 6 til lovforslag nr. L 27.

Ændringsforslag nr. 2

forkastedes, idet 50 stemte for, 67 imod.

Ændringsforslag nr. 3

vedtoges med 99 stemmer mod 17.

Ændringsforslag nr. 4

forkastedes, idet 34 stemte for, 66 imod; 17 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 5

forkastedes, idet 16 stemte for, 101 imod.

Ændringsforslag nr. 6

forkastedes, idet 16 stemte for, 101 imod.

Ændringsforslag nr. 7

vedtoges med 100 stemmer mod 17.

Ændringsforslag nr. 8

vedtoges med 84 stemmer mod 33.

§ 1, således ændret, ændringsforslag nr. 9 om en ny affattelse af § 2 og § 2 i den nye affattelse vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om realkreditinstitutter og lov om indeksregulerede realkreditlån. (Refinansiering af realkreditlån m.v. i landbrugsejendomme). (Lovforslag nr. L 29).

Ændringsforslag nr. 1

vedtoges med 100 stemmer mod 17.

Underændringsforslag nr. 3

forkastedes, idet 50 stemte for, 50 imod; 17 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 2

vedtoges med 83 stemmer mod 33.

Ændringsforslag nr. 4

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 5

forkastedes, idet 16 stemte for, 101 imod.

Ændringsforslag nr. 6 betragtedes som

bortfaldet efter bortfaldet af ændringsforslag nr. 13 til lovforslag nr. L 27.

Ændringsforslag nr. 7

forkastedes, idet 34 stemte for, 65 imod; 17 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 8

forkastedes, idet 50 stemte for, 50 imod; 17 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 9 betragtedes som

forkastet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 10 til lovforslag nr. L 27.

Ændringsforslag nr. 10

forkastedes, idet 34 stemte for, 65 imod; 17 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 11 og 14 betragtedes som

bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 10.

Ændringsforslag nr. 12 betragtedes som

vedtaget efter vedtagelsen af ændringsforslag nr. 3 til lovforslag nr. L 28.

Ændringsforslag nr. 13 betragtedes som

forkastet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 10 til lovforslag nr. L 27.

Ændringsforslag nr. 15

forkastedes, idet 16 stemte for, 101 imod.

Ændringsforslag nr. 16

forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 17 og 18

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 19

forkastedes, idet 16 stemte for, 101 imod.

§ 1 med de foretagne ændringer vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 21 betragtedes som bortfaldet efter bortfaldet af ændringsforslag nr. 6.

§ 2

vedtoges med 101 stemmer mod 16.

Ændringsforslag nr. 20 om, at § 2 udgår, var dermed forkastet.

§ 3

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i udvalget.

Man gik sluttelig til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af forskellige skatte-love. (Refinansieringsordningen for landbruget). (Lovforslag nr. L 30).

§ 1

forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 1 om, at § 1 udgår, var dermed vedtaget.

Ændringsforslag nr. 2 og 3, § 2, således ændret, ændringsforslag nr. 4 om en ny affattelse af § 3, § 3 i den nye affattelse, § 4, ændringsforslag nr. 5 om en ny affattelse af § 5 og § 5 i den nye affattelse vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i udvalget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

5) Forsættelse af anden (sidste) behandling af beslutningsforslag nr. B 7:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af lov om afgifter af renter af forbrugslån.

Af Stavad (S) og Bollmann (CD) m.fl.

(Fremsat 21/6 88. Første behandling 23/6 88. Betænkning 24/6 88. Første del af anden (sidste) behandling 28/6 88. Tilføjelse til betænkning 28/6 88).

Der var ikke stillet ændringsforslag i betænkningen.

Der var stillet 1 ændringsforslag i tilføjelsen til betænkningen.

Uden for betænkningen eller tilføjelsen til betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Forhandlingen genoptoges.

Ændringsforslaget sattes først til forhandling.

Forhandling

Skatteministeren (Fogh Rasmussen):

Det ser nu ud til, at sagen om renteaftagen kan bringes til en rimelig afslutning.

Forhandlingerne mellem den daværende regering og Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre blev afbrudt den 11. april i år, uden at der var opnået enighed om ændringer i loven om renteaftage.

Såvel den daværende regering som den nuværende regering har erklæret sig villige til at opfylde den aftale om ændringer af renteaftagen, som blev indgået i december 1987, men såvel den daværende som den nuværende regering har betinget sig, at der blev lavet en bindende politisk aftale, før et lovforslag blev fremsat i Folketinget. Trods ihærdige anstrengelser er det ikke lykkedes at tilvejebringe en sådan aftale. Derfor er et lovforslag ikke fremsat af regeringen.

Et flertal i Folketinget har ønsket et lovforslag fremsat. Indtil i går herskede der imidlertid usikkerhed om, hvilken model flertallet ønskede. Efter gårdsdagens forhandlinger i Skatte- og Afgiftsudvalget er der nu tilvejebragt sikkerhed for, hvilken model regeringen skal lægge på bordet.

Et flertal bestående af Socialdemokratiet, SF, CD og Kristeligt Folkeparti ønsker, at regeringen senest i morgen skal fremsætte lovforslag i overensstemmelse med teknikken i det udspil, den daværende regering præsenterede